

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Kontakt biologické rodiny s dětmi svěřenými do pěstounské péče

Bakalářská práce

Autor: Eva Dytrichová
Vedoucí práce: Mgr. Johana Mertová

11. 5. 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Kontakt biologické rodiny s dětmi svěřenými do pěstounské péče, vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 11. 5. 2009

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Johaně Mertové za odborné vedení, za podnětné připomínky, velkou trpělivost a především značnou morální podporu, kterou mi věnovala při zpracování mé bakalářské práce.

Abstrakt

Rodina je nejpřirozenější model a jsou na něm založeny prakticky všechny společnosti. Přináší dítěti jistotu, vytváří mu zázemí, pocit jistoty a bezpečí. Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na jednu z forem náhradní rodinné péče, a to na pěstounskou péči. Svěření dítěte do pěstounské péče je podmíněno především zájmem dítěte a dále tím, že pěstoun poskytuje záruku řádné výchovy dítěte. Při svěření dětí do pěstounské péče se rodiče mohou s dětmi stýkat a mají k němu vyživovací povinnost. Vazby dítěte k širší rodině bývají také většinou zachovány. Téma bakalářské práce jsem zaměřila na kontakt biologické rodiny s dětmi svěřenými do pěstounské péče.

Cílem práce bylo zjistit postoj pěstounů k realizaci styku dětí s biologickou rodinou a zmapovat kontakt dětí svěřených do pěstounské péče s biologickou rodinou. Výzkumný soubor tvořili pěstouni, kterým byla pěstounská péče zprostředkována krajským úřadem Jihočeského kraje, tak i pěstouni žádající o pěstounskou péči přímo, tedy podáním návrhu na svěření dítěte do pěstounské péče příslušnému soudu. Pěstouni nebyli k dětem svěřeným do pěstounské péče v příbuzenském vztahu. Biologická rodina dítěte zahrnovala jak rodiče, tak nejbližší příbuzné tedy sourozence, babičky a dědečky z otcovy i matčiny strany, tety a strýce. Za účelem dosažení cílů byla zvolena strategie kvantitativního výzkumu. U zkoumaného souboru byla využita metoda dotazování, technika dotazníku.

Byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza 1

Většina pěstounů chce umožňovat kontakt dětí s biologickou rodinou

Hypotéza 2

Většina dětí svěřených do pěstounské péče je v kontaktu se svou biologickou rodinou

Hypotéza 1 byla potvrzena.

Hypotéza 2 nebyla potvrzena.

Z výsledků H1 vyplývá, že pěstouni chtějí umožnit kontakt dětí s biologickou rodinou. Pěstounská péče ve své podstatě tento styk předpokládá. V samotné přípravě v procesu zprostředkování pěstounské péče jsou žadatelé vedeni k respektování vztahů dítěte s biologickou rodinou.

Hypotéza 2 většina dětí svěřených do pěstounské péče je v kontaktu se svou biologickou rodinou se v tomto případě nepotvrdila.

Výsledky práce budou využity pro zvýšení informovanosti v daném problému.

Abstract

The family is the most natural model and practically all societies providing the child with security and a safe background are based on the family. My baccalaureate work deals with one of the forms of alternative family care, foster care. The preconditions of placing a child into foster care are primarily the needs and interests of the child as well as the fact that the foster parent will provide a guarantee of a good care and upbringing. On condition that children are given into foster care the parents keep the right to stay in contact with their children and have the obligation of maintenance. Generally, the links of the child to his or her broader family stay intact. My baccalaureate work is focussed on the contacts of the biological family with their children in foster care.

The objective of my work has been to analyse the approach of foster parents to the implementation of the contacts of foster children with their biological family and to map out the contacts of children placed into foster care with their biological family. The research data involved both foster parents for whom the foster care had been mediated by the Regional Authority of the South Bohemian Region, and foster parents who had applied for foster care directly, i.e. by filing an application for foster care with the competent court. The foster parents involved in the present study were not relatives of the children placed into their foster care. The biological family consisted both from the parents and close relatives, i. e. siblings, grandparents from mother's and father's side, uncles and aunts. In order to achieve the targets of the study, the strategy of quantitative research has been selected. The analysed data were processed under the use of the interview and questionnaire techniques.

The following hypotheses have been established:

Hypothesis 1

Most foster parents are ready to make contacts of the children with their biological family possible

Hypothesis 2

Most children placed in foster care have been in contacts with their biological family

Hypothesis 1 has been confirmed.

Hypothesis 2 has not been confirmed.

The results of Hypothesis 1 have shown that foster parents are willing to make contacts of the children with their biological family possible. In fact, the very nature of foster care is based on the contacts of children with their biological family. Already in the process of mediating foster care the applicants are encouraged to respect the contacts of the child with his or her biological family.

In this case Hypothesis 2 presupposing that most children in foster care are in contacts with their biological family has been disproved.

The results of this study will provide more detailed and structured information in the given field.

Obsah

Obsah.....	- 8 -
Úvod.....	- 10 -
1. Současný stav	- 11 -
1.1 Rodina	- 11 -
1.2 Náhradní výchovná péče	- 12 -
1.3 Náhradní rodinná péče.....	- 12 -
1.3.1 Formy náhradní rodinné péče.....	- 13 -
1.3.2 Osvojení.....	- 13 -
1.3.3 Mezinárodní osvojení	- 14 -
1.3.4 Poručenství	- 14 -
1.3.5 Výchova jiné fyzické osoby než rodiče.....	- 15 -
1.3.6 Pěstounská péče na přechodnou dobu	- 15 -
1.3.7 Pěstounská péče.....	- 16 -
1.3.7.1 Individuální pěstounská péče	- 17 -
1.3.7.2 Skupinová pěstounská péče.....	- 17 -
1.4 Zprostředkování pěstounské péče	- 18 -
1.4.1 Děti vhodné pro pěstounskou péči	- 18 -
1.4.2 Žadatelé o pěstounskou péči.....	- 19 -
1.4.3 Odborné posouzení žadatelů	- 20 -
1.4.4 Dávky pěstounské péče	- 21 -
1.5 Identita dítěte	- 22 -
1.5.1 Minulost dítěte.....	- 22 -
1.5.2 Vlastní rodina dítěte	- 23 -
1.6 Možnost zapojení fyzických osob a nestátních subjektů.....	- 24 -
1.6.1 Organizace zaměřené na pomoc a služby v oblasti NRP	- 25 -
1.7 Připravovaná novela občanského zákoníku	- 26 -
2. Cíl práce a hypotézy	- 28 -
2.1 Cíle práce.....	- 28 -

2.2	Hypotézy	- 28 -
3.	Metodika.....	- 29 -
3.1	Použité metody a techniky výzkumu.....	- 29 -
3.2	Charakteristika souboru.....	- 30 -
4.	Výsledky.....	- 31 -
4.1	Interpretace výsledků dotazníkového šetření	- 31 -
4.2	Vlastní výsledky	- 31 -
5.	Diskuse	- 46 -
6.	Závěr.....	- 53 -
7.	Seznam použitých zdrojů	- 56 -
8.	Klíčová slova	- 58 -
9.	Přílohy	59

Úvod

Náhradní rodinná péče je určena především těm dětem, které nemohou být z nejrůznějších důvodů vychovávány ve vlastní rodině. Řešením situace těchto dětí je jejich svěření do náhradních rodin, ať osvojitelských či pěstounských. V současné době je tato problematika dosti medializována, a to v souvislosti s vysokým počtem dětí, které se nacházejí v ústavním zařízení. Cílem mé bakalářské práce je zmapovat postoj pěstounů k realizaci styku dětí v pěstounské péči a rovněž zmapovat kontakt dětí svěřených do pěstounské péče s biologickou rodinou.

Výběr tématu mé práce ovlivnilo především mé zaměstnání sociální pracovnice pro náhradní rodinnou péči. Z mé praxe je mi dobře známo, jak se pěstouni před přijetím dítěte do rodiny obávají kontaktu s biologickou rodinou dítěte a především toho, že by se dítě mohlo vrátit zpět do biologické rodiny.

Pěstounské rodiny prožívají poměrně dost zátěžových situací a jednou z nich může být i kontakt dětí s biologickou rodinou. Minulost dítěte, jeho historie a právo na rodinu vytváří však předpoklad pro budování identity dítěte. Ve své práci se pokusím zjistit, zda pěstounské rodiny umožňují kontakt dětí s biologickou rodinou. Ale i přesto pak nejvíce záleží na samotných rodičích a širší rodině, zda svého práva na kontakt s dítětem využijí. Pokud je výchova dítěte v pěstounské rodině plně funkční a vztahy otevřené a láskyplné, domnívám se, že se pěstouni nemusí obávat o to, že kontakt dětí s biologickými rodiči naruší vztahy a výchovu dětí v pěstounské rodině. Vždyť mámo a táto říká dítěti tomu, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chová.

1. Současný stav

1.1 Rodina

Děti mají přirozené právo na rodiče, výchovu, vzdělání a individuální vývoj. (1)

Hlavní smysl rodiny je reprodukční, pomáhá usnadňovat lidem péči o děti a jejich výchovu. Je nejen biologicky důležitá pro udržení lidstva, ale je také jednotkou společnosti. Člověk je reprodukován jako organismus, ale i jako bytost kulturní, neboť je předávána tradice i dalším generacím. Rodina je prvním modelem společnosti, s kterým se dítě setkává. Je zde formován jeho osobní vývoj a postoj k ostatním lidem a utvářen hodnotový žebříček podle vlastních tradic. Model rodiny, který tvoří rodiče, jejich děti, případně prarodiče vykazuje stabilitu v čase. Je to nejpřirozenější model a jsou na něm založeny prakticky všechny společnosti. Formy náhradní rodinné péče o děti usilují o to, aby se alespoň v něčem podobaly dvougenerační rodině, nejpodařenější jsou poté psychologicky věrnou kopií úplné nebo neúplné rodiny. (9)

V rodině dochází k základnímu uspokojování psychických potřeb. Vychovatelé uspokojují psychické potřeby dítěte a naopak dítě uspokojuje psychické potřeby vychovatelů. Druhým rysem rodinné výchovy je hloubka a trvalost citových vztahů. V ústavních zařízeních se nedostává podmínek pro navázání těchto vztahů mezi vychovatelem a dítětem a vztahuje se na dobu pobytu dítěte v daném zařízení. Pevnost a trvalost vztahů je navázána tam, kde dítě vychovává stálá osoba, která formuje jeho přítomnost i budoucnost.

Plánování společné budoucnosti je charakteristickým rysem rodinného prostředí, kdy se vychovatelé s dítětem na něco neustále těší a z něčeho si dělají starosti. Dalším významným prvkem je „prolínání soukromí“, což v dětském domově, kam vychovatelé docházejí a mají svůj vlastní, osobní život není realizovatelné. V samotné rodině není možné oddělit soužití jednotlivých členů.

Pro dítě zde má velký socializační význam řešení nejrůznějších konfliktů a situací, které běžný život přináší. Je zde vytvořeno dokonalé prostředí pro poznání sociálních vztahů, tedy role matky, otce, sourozenců, prarodičů a dalších příbuzných. Je mu umožněno poznávat i vztahy navenek a postoje svých blízkých k věcem, práci, myšlenkám. V ústavním zařízení jsou tyto možnosti omezené, dítě poznává vychovatele především ve vztahu k sobě samému a ke vztahu k dalším dětem. V rodině je kladen důraz na soužití, kde nad praktikami vychovatelské kvalifikace, která odborně zachází s odměnami a tresty, převládá rovina osobního vztahu a kdy se rodinní vychovatelé radují a těší z toho, pokud se dítěti daří a je úspěšné a naopak se trápí jeho nezdary. (8)

1.2 Náhradní výchovná péče

Náhradní výchovná péče je zaměřena na děti, které pro nejrůznější důvody nemohou být vychovávány ve vlastní rodině. Prvním typem náhradní výchovné péče je ústavní výchova, o které je rozhodováno soudem. Druhým typem je náhradní rodinná péče (dále jen NRP), kdy je dítě vychováváno náhradními rodiči v prostředí, které se podobá životu v přirozené rodině.(1)

1.3 Náhradní rodinná péče

Úmluva o právech dítěte ve 20. článku zakotvuje právo dítěte na zvláštní ochranu a pomoc v tom případě, pokud je dítě dočasně nebo trvale zbaveno svého rodinného prostředí nebo v tomto prostředí nemůže být ve svém vlastním zájmu ponecháno. (16)

Náhradní rodina je rodina, která přejímá roli biologických rodičů. Důležitou součástí přijetí této role je dostatečné přijetí tohoto faktu. Jedině tehdy může být náhradní rodina plně funkční kompenzací rodičovské role. (5)

1.3.1 Formy náhradní rodinné péče

Mezi instituty rodinného práva patří osvojení, mezinárodní osvojení, poručenství, svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, pěstounská péče na přechodnou dobu a pěstounská péče. (18)

1.3.2 Osvojení

Je takovou formou náhradní péče, kdy manželé či jednotlivé osoby přijímají za vlastní opuštěné dítě. Mezi osvojitelem a dítětem vzniká vztah jako mezi rodiči biologickými a vlastními dětmi. Práva a povinnosti mezi původní rodinou a osvojencem zanikají. Děti nesou příjmení svých nových rodičů a vzniká příbuzenský vztah mezi dítětem a příbuznými osvojitele se všemi jeho důsledky. Osvojit lze pouze nezletilé dítě a předním zájmem je prospěch dítěte. Mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl. (18)

U dětí vhodných k osvojení je podmínkou vyřešení jejich právní situace. To je možné několika způsoby. Zákonný zástupce může dát souhlas s osvojením dítěte, a to nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Tento souhlas je možné odvolat pouze do nabytí právní moci rozhodnutí o svěření dítěte do péče budoucích osvojitelů. Dále není třeba souhlasu rodičů s osvojením tehdy, pokud po dobu nejméně šesti měsíců o dítě neprojevovali opravdový zájem nebo po dobu nejméně dvou měsíců od narození dítěte neprojevovali o dítě žádný zájem, ačkoli jim v tom žádná překážka nebránila. O splnění těchto podmínek rozhoduje soud. Pokud je dítě schopno posoudit dosah osvojení, je třeba také jeho souhlasu. (1)

Dítě starší jednoho roku může být osvojeno nezrušitelně. Od prostého osvojení se liší tím, že nelze zrušit. Zrušením osvojení se znovu obnovují vzájemná práva povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou. Osvojenec bude mít opět své dřívější příjmení. (18)

1.3.3 Mezinárodní osvojení

Je taková forma osvojení, kdy se pro dítě v zemi původu nedaří najít vhodnou náhradní rodinu. V České republice plní funkci zprostředkovatele mezinárodního osvojení Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí v Brně. Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení byla přijata na Haagské konferenci mezinárodního práva soukromého.

Společně se zákonem č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí zaručuje osvojování dětí do ciziny a z ciziny. (7)

1.3.4 Poručenství

Je specifická forma NRP, která zajišťuje ochranu dítěte v případě, kdy rodiče dítěte zemřeli, byli soudem zbaveni rodičovské zodpovědnosti nebo jim byla rodičovská zodpovědnost pozastavena a nebo nemají způsobilost k právním úkonům. Poručník, který osobně vykonává péči o dítě, je hmotně zajištěn dávkami pěstounské péče. Poručník je zákonným zástupcem dítěte. Zákon uvádí rozsah práv a povinností poručníka, které spočívají ve výchově dítěte, zastupování dítěte a správě majetku dítěte. O výkonu své funkce podává poručník zpravidla v ročních intervalech písemnou zprávu soudu. O podstatných věcech, týkajících se dítěte nerozhoduje poručník, vždy je třeba požádat soud o schválení. (1)

Soud ustanoví poručníkem především toho, koho doporučili rodiče, pokud to není v rozporu se zájmy dítěte. Pokud není nikdo doporučen, soud ustanoví poručníkem osobu příbuznou nebo blízkou dítěti popřípadě jinou fyzickou osobu. Není-li žádná vhodná osoba, ustanoví soud poručníkem orgán sociálně - právní ochrany dětí. Tento orgán také do doby, než je dítěti ustanoven poručník, nebo dokud se neujme své funkce, činí neodkladné úkony v zájmu dítěte a v jeho zastoupení. Poručenská péče trvá do doby zletilosti dítěte. Soud může také poručníka zprostit funkce na jeho návrh. Rovněž může poručníka odvolat, pokud

se stane pro výkon funkce nezpůsobilý, nebo pokud porušuje své povinnosti. Funkce poručníka nezakládá vyživovací povinnost k dítěti. (18)

1.3.5 Výchova jiné fyzické osoby než rodiče

Soud může svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, pokud to vyžaduje zájem dítěte a jestliže tato osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy a se svěřením dítěte souhlasí. Při rozhodování soud vymezí rozsah jejích práv a povinností k dítěti. Dávky pěstounské péče nejsou v této formě péče vypláceny. (18).

Obecní úřad obce s rozšířenou působností pravidelně sleduje vývoj dětí, které byly soudem svěřeny do výchovy jiných fyzických osob než rodičů. (19)

1.3.6 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Na základě novely zákona o sociálně právní ochraně dětí s účinností od 1. 6. 2006 má soud možnost rozhodnout o této formě NRP. Zákon stanoví, v jakých případech lze takto postupovat. Jedná se především o situace, kdy rodič ze závažných důvodů nemůže dítě vychovávat, dále na dobu, než je možno získat souhlas biologických rodičů k osvojení a dále po dobu do právní moci rozhodnutí soudu o tom, že není třeba souhlasu rodičů s osvojením.

Pokud soud rozhodne o svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, je povinen nejméně jednou za tři měsíce přezkoumat, zda trvají důvody pro tuto péči. (18)

Pěstouni mají nárok na dávky pěstounské péče po dobu, kdy mají dítě ve své péči. (20)

1.3.7 Pěstounská péče

Pěstounská péče je forma NRP, která je garantována státem. Stát zajišťuje hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu pěstounům. Dítě může být svěřeno jak do péče fyzické osoby, tak do společné pěstounské péče manželů. (1)

Svěření do pěstounské péče je podmíněno především zájmem dítěte a dále tím, že pěstoun poskytuje záruku řádné výchovy dítěte. Pěstoun má právo zastupovat a spravovat záležitosti dítěte jen v běžných věcech. Zákonným zástupcem dítěte zůstává nadále rodič. Pokud se pěstoun domnívá, že rozhodnutí zákonného zástupce dítěte není v souladu se zájmy dítěte, má právo domáhat se rozhodnutí soudu. Dítě má povinnost pomáhat dle svých schopností v domácnosti pěstouna, a pokud má vlastní příjem a žije ve společné domácnosti s pěstounem, je povinno přispívat též na úhradu společných potřeb rodiny. Před rozhodnutím o svěřením dítěte do pěstounské péče má soud povinnost vyžádat si vyjádření orgánu sociálně - právní ochrany dětí o tom, zda osoba, která se má stát pěstounem, je osobou vhodnou pro tento výkon péče. (18)

Obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností je zákonem uložena povinnost sledovat vývoj dětí, které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby než rodičů. Pracovníci sociálně právní ochrany dětí navštěvují rodinu, kde dítě žije, nebo jiné prostředí, kde se dítě zdržuje, a to nejméně jednou za tři měsíce v období prvních šesti měsíců péče nahrazující péči rodičů, dále pak podle potřeby a v souladu se zájmy dítěte nejméně jednou za 6 měsíců. Pracovníci mají k tomuto účelu zvláštní oprávnění vydané obecním úřadem.(19)

Pěstounská péče zaniká dosažením zletilosti dítěte či je možné její zrušení rozhodnutím soudu, a to jen na základě vážných důvodů. Soud učiní tak vždy, pokud o to požádá pěstoun.(18)

Forma pěstounského svazku je oproti osvojení více uvolněná. Rodičovská identita zde není na místě, neboť pěstounství ze samotného principu nepřipouští stylizaci do postavení vlastních rodičů. Pěstouni jsou nabádáni k tomu, aby se nevžívali do role rodičů, tím se otevírá větší prostor přijmout dítě takové, jaké je. (6)

V praxi rozlišujeme dva typy pěstounské péče – individuální a skupinovou. (1)

Po právní stránce není rozdíl mezi pěstounskou péčí skupinovou a individuální. Důležitým rozdílem je však složení rodiny, daný vysokým počtem sourozenců. Společně tedy v rodině vyrůstá šest i více dětí různého pohlaví, věku, zdravotního stavu apod. (6)

1.3.7.1 Individuální pěstounská péče

Do této formy péče zahrnujeme jak pěstounskou péčí příbuzenskou tak pěstounskou péčí cizích osob. (12)

1.3.7.2 Skupinová pěstounská péče

Skupinová pěstounská péče probíhá v takzvaných zařízeních pro výkon pěstounské péče (veliké pěstounské rodiny, někdy i s vlastními dětmi) nebo v SOS vesničkách. (1)

Při realizaci pěstounské péče vykonávané v zařízeních pro výkon pěstounské péče uzavírá pěstoun dohodu se zřizovatelem o výkonu pěstounské péče v zařízení a pobírá odměnu, která se posuzuje jako plat, je tedy zdravotně a sociálně pojištěn. Dohoda mimo jiné též obsahuje i stanovení nejnižšího a nejvyššího počtu dětí. Celkový počet dětí, včetně dětí pěstouna, popřípadě dalších dětí nesmí přesáhnout počet šesti dětí. Výjimku lze učinit v tom případě, jen pokud budou svěřeny do pěstounské péče sourozenci nebo půjde-li o dítě pěstouna, které po uzavření dohody začalo pobývat v zařízení. (19)

1.4 Zprostředkování pěstounské péče

Zprostředkování pěstounské péče je upraveno zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí, v platném znění. Kompetentními orgány jsou krajské úřady, ministerstvo práce a sociálních věcí. Jejich činnost spočívá především ve vyhledávání dětí vhodných pro pěstounskou péči a nalezení vhodných pěstounů pro tyto děti.

Obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností přísluší rozhodování o svěřením dítěte do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem, pokud je dítě v ústavu nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc z rozhodnutí soudu, nebo se souhlasem rodičů. O svěřením dítěte zašle do 15 dnů ode dne rozhodnutí informaci příslušnému soudu. Zprostředkování pěstounské péče se neprovádí, pokud podala návrh na svěřením dítěte do pěstounské péče fyzická osoba dítěti příbuzná nebo osoba blízká dítěti nebo jeho rodině. (19)

1.4.1 Děti vhodné pro pěstounskou péči

Děti vhodné pro tuto formu NRP jsou především děti, které jsou sociálně osiřelé, které potřebují trvalou individuální péči a dlouhodobou výchovu v náhradní rodině.

Jsou to především děti s různými zdravotními potížemi, děti starší, sourozenecké skupiny či děti jiného etnika. Zahrnujeme sem i skupinu dětí, u kterých není možné z právní stránky osvojení. Pokud je dítě ve věku, kdy je schopno posoudit otázku pěstounské péče, je přihlédnuto k jeho vyjádření. (4)

Děti jsou do evidence krajského úřadu nahlašovány obecním úřadem obce s rozšířenou působností, který ve spolupráci s ústavními zařízeními a obcemi vyhledává děti vhodné do NRP. Ústavní zařízení jsou povinna neprodleně oznamovat obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností vhodné děti. Při vyhledávání dětí vhodných do NRP mohou pomáhat právnické či fyzické osoby, které k tomu jsou tzv. pověřeny. Pokud se dítěti nepodaří najít přes krajská

pracoviště vhodné rodiče, pak stát spolupracuje s nestátními subjekty jako jsou např. Středisko náhradní rodinné péče či Fond ohrožených dětí, které se snaží nalézt vhodné rodiny. V každém kraji zasedá pravidelně poradní sbor pro náhradní rodinnou péči a posuzuje jednotlivé případy opuštěných dětí, které mohou být předány do nové rodiny. Z evidence žadatelů na základě komplexního zhodnocení žádostí doporučuje konkrétním dětem vhodné rodiny. Pokud se poradnímu sboru nepodaří v jeho evidenci žadatelů nalézt náhradní rodinu pro dítě, rozešle kopie údajů o dítěti na dalších třináct krajských pracovišť náhradní rodinné péče s žádostí o pomoc při vytypování vhodných žadatelů. Pokud se nepodaří najít dítěti vhodnou rodinu, tak po třech měsících, kdy je dítě evidováno u krajského úřadu, jsou údaje z evidence o dítěti postoupeny Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR do Prahy. Když se ani ministerstvu po dalších třech měsících, kdy je dítě vedeno v jeho evidenci, nepodaří zprostředkovat náhradní rodinnou péči, je kopie údajů z jeho evidence postoupena Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí v Brně k zařazení dítěte do evidence pro zprostředkování osvojení ve vztahu k cizině. (21)

1.4.2 Žadatelé o pěstounskou péči

Přijmout do rodiny dítě starší, postižené, nebo dítě jiného etnika patří k velmi náročným úkolům. Od budoucích pěstounů toto vyžaduje především trpělivost, laskavost a toleranci. Čelit případným obtížím jak ze strany dítěte, tak ze strany biologických rodičů je nelehký úkol. Pokud pěstouni přijmou dítě postižené, předpokládá to od pěstounů dobrou znalost problematiky takto postiženého dítěte, informovanost o zdravotním stavu, vývoji a reálnou představu o jeho specifických potřebách. (4)

1.4.3 Odborné posouzení žadatelů

Žádost o pěstounskou péči přijímají obecní úřady obcí s rozšířenou působností v místě trvalého bydliště žadatelů. Vedou spisovou dokumentaci o žadateli, která obsahuje žádost, kde jsou uvedeny žadatelovy osobní údaje, dále žadatel předkládá doklad o státním občanství nebo povolení k trvalému pobytu, opis z evidence rejstříků trestů vyžádaný obecním úřadem obcí s rozšířenou působností, zprávu o zdravotním stavu, údaje o ekonomických a sociálních poměrech, písemné souhlasy žadatelů s tím, že orgán sociálně - právní ochrany dětí má právo zjišťovat další údaje potřebné pro zprostředkování pěstounské péče, písemný souhlas s účastí v kurzu přípravy žadatelů. Následně po zpracování všech doložených informací včetně písemné zprávy o sociálním šetření v místě bydliště žadatelů je postoupena žádost na krajský úřad. (19)

Zde se provádí odborné posouzení žadatelů. Součástí je kurz přípravy, jehož je cílem poskytnout potřebné vědomosti o specifických otázkách pěstounské péče. (1)

Odborné posouzení žadatelů spočívá především v posouzení charakteristiky osobnosti žadatelů, psychického stavu, zdravotního stavu v tom smyslu, zda nebrání v dlouhodobé péči o dítě. Zjišťuje se předpoklad vychovávat dítě, motivace, která vedla k podání žádosti, stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině, bezúhonnost žadatelů, popřípadě další skutečnosti rozhodné pro svěření dítěte do pěstounské péče. Pokud je v rodině žadatelů dítě, je nutné též jeho vyjádření k přijetí dítěte do náhradní rodinné péče. (19)

Na prvním místě v procesu kurzu přípravy je zájem dítěte, které bude do rodiny svěřeno. Pro dítě je jednoznačně důležité, aby přišlo do rodiny, která chápe jeho potřeby, zná problémy, s jakými se při výchově dítěte může setkat a do jaké míry se může projevit vliv jeho biologické rodiny a nepříznivé podmínky, ve kterých dítě žilo. Čím více bude mít rodina informací, tím je menší pravděpodobnost, že se v tom nejhorším případě, bude muset dítě vrátit zpět do ústavu. (11)

V evidenci žadatelů jsou vedeni uchazeči, kteří mají zájem stát se osvojiteli nebo pěstouny a kteří byli po odborném posouzení rozhodnutím krajského úřadu zařazeni do příslušných evidencí o určitou formu náhradní rodinné péče. Pokud se nepodaří do tří let od zařazení do evidence žadatelům zprostředkovat náhradní rodinnou péči, je kopie údajů z evidence postoupena k zařazení do evidence vedené Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. Krajský úřad však i nadále po postoupení žadatelů do evidence ministerstva vybírá pro děti ve své evidenci i z řad žadatelů vedených v evidenci ministerstva. V případě, že žadatelé souhlasí s mezinárodním osvojením, je kopie údajů po šesti měsících od zařazení žadatelů do evidence vedené ministerstvem postoupena Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí se sídlem v Brně pro zprostředkování osvojení ve vztahu k cizině. (21)

1.4.4 Dávky pěstounské péče

Dávky pěstounské péče upravuje zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře. Jsou určeny ke krytí nákladů svěřených dětí, na odměnu pěstouna a další náklady spojené s touto péčí.

1. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte představuje nárok dítěte, které je svěřené do pěstounské péče. Příspěvek je poskytován do doby zletilosti dítěte nebo nejdéle do 26 let jeho věku, jestliže jde o dítě nezaopatřené, které žije ve společné domácnosti s osobou, která byla do doby zletilosti jeho pěstounem. Výše příspěvku je rozlišena dle věku a dle zdravotního stavu dítěte. Pro dítě do šesti let věku je určena částka 3 680 Kč, pro dítě od šesti do 15 let 4 508 Kč a od patnácti do dvaceti šesti let náleží 5 175 Kč.
2. Odměna pěstouna je výrazem určitého společenského uznání osobě, která o dítě v pěstounské péči pečuje a činí částku 3 126 Kč.

3. Příspěvek při převzetí dítěte je další dávkou určenou na příspěvek na nákup potřebných věcí pro dítě, které přichází do náhradí rodiny. Výše příspěvku činí dle věku dítěte částku od 8 000 Kč, 9 000 Kč a 10 000 Kč.
4. Příspěvek na zakoupení motorového vozidla je určen pro pěstouny, kteří mají v pěstounské péči nejméně čtyři děti. Je poskytován ve výši 70% pořizovací ceny vozidla, nejvýše však 100 tisíc Kč. (2)

1.5 Identita dítěte

Identita je pro dítě velmi důležitá, neboť mu umožňuje být sám sebou, dítě si je vědomo, kdo je, kam patří a ke komu či k čemu se hlásí. Dítě tedy potřebuje rodiče, který zcela přijal své náhradní rodičovství s vědomím, že tato rodičovská funkce není méně kvalitní, než rodičovství biologické. Kdekoliv jako jinde v procesu výchovy platí, že s pravdou si nelze nijak zahrávat. Pravda sdělená dítěti včas a vhodným způsobem nijak nespoutává, ale osvobozuje. V jednom bodě z desatera pro NRP je uvedeno, že o vlastních biologických rodičích je dobré říkat dítěti jen to dobré, není dobré je soudit ani neodsuzovat. (4)

Pěstounská rodina představuje pro dítě velkou léčebnou sílu a velký význam. Toto je obecné zjištění a není pravidlo, že se to povede v každé pěstounské rodině, i když pěstouni mají nejlepší snahu dítěti pomoci. Zpravidla se to nepodaří tam, kde nebyla pro přijetí dítěte dobrá motivace. Musí to být rodina, která je vhodná pro správné dítě. Platí zde zásada, vhodné dítě do vhodné rodiny. (7)

1.5.1 Minulost dítěte

Čím je dítě mladší, tím je také kratší jeho minulost. Dítě si sebou nese určité genetické dispozice, průběh těhotenství, porodu a výchovu i vývoj do doby, než došlo k převzetí dítěte do náhradní rodiny. Je tedy zřejmé, že toho není tak

málo, co si dítě přináší. Většina náhradních rodičů je však toho názoru, že pro dítě by bylo lepší nic si nepamatoovat, nebo co nejrychleji zapomenout. Odůvodňují to tak, že se dítě oprostí od prožití špatných zážitků a tím snadněji přilne k náhradní rodině.

Obecně však platí, že si děti pamatují víc, než dají najevo. Náhradní rodiče jsou ochotni ledaco v chování dětí tolerovat, ale se vzpomínkami dítěte se těžko vyrovnávají. Je důležité nad vzpomínkami dětí se nijak nepohoršovat, je třeba odvést pozornost a dítěti vysvětlit, že jsme rádi, pokud je právě v naší rodině a ujistit ho v pocitu bezpečí. Rodiče přijatých dětí by neměli namlouvat sami sobě, že dítě v novém prostředí zapomnělo na svou minulost, neboť dítě vycítí, že rodičům dělá radost, pokud nemluví o své minulosti a kontroluje se a třeba i účelově tvrdí, že si pamatuje jen den, kdy pro něho přijeli do dětského domova.

Hrozí zde dvojí nebezpečí, dítě si uvědomuje, že je schváleno to, co není pravda, a to je problematický morální vklad. Dále se jedná o záměrné potlačování minulých vzpomínek, což má za následek ztížené pochopení historie dítěte a tím utváření jeho sebepojetí. (7)

1.5.2 Vlastní rodina dítěte

Ve většině případů si dítě na vlastní rodinu dobře pamatuje a také biologické rodině je známo, kde dítě žije a často i nevhodně zasahuje.

Kontakty dítěte s původní rodinou dělají většině pěstounů starosti. Také pro přijaté děti toto může být zátěžovou situací. Jedná se o jedno z nejvážnějších úskalí pěstounské péče.

Z hlediska kontaktů dítěte u dětí svěřených do pěstounské péče tedy rozlišujeme dvě skupiny. Jednodušší situace je u pěstounů, kde rodiče dětí svěřených do pěstounské péče byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti. Žadatelé vědí o možných komplikacích, a proto ve svých požadavcích upřednostňují tento úkon. Jinak zůstávají ve svých požadavcích tolerantní, a to jak ke zdravotnímu postižení, etniku i přijetí sourozeneckých skupin.

Pěstounům, kterým biologická rodina svými zásahy narušuje výchovu přijatého dítěte je doporučeno vyvarovat se hněvu a zlosti. Pěstouni by měli mít na paměti, že by měli jednat vždy v zájmu dítěte. Posoudit zájem dítěte není však vždy jednoduché. Před zásahy biologické rodiny, které se týkají především opakovaných urážek pěstounů, vynucování si návštěv dětí přes jejich případný strach a nesouhlas, psaní vulgárních dopisů, nevhodných zásahů ve škole či mateřské školce je třeba dát dítěti jistotu, že pěstouni za ním stojí. Jistotu, že jsou vytvořeny pevné vztahy mezi dítětem a pěstouny a že existuje zájem na společné budoucnosti, musejí sdílet i pěstouni. (7)

Dalším doporučením v těchto nejednoduchých situacích je čestné a pravdivé jednání vůči dítěti. Sdělovat dítěti o vlastní rodině jen to dobré je důležité z toho důvodu, abychom dítěti, pokud je malé a není vzhledem ke svému věku schopno udělat závěry o biologické rodině samo, nepřipomínali negativní věci. Jedná se o tu situaci, kdy biologická rodina, která opakovaně selhávala v péči o dítě, se nyní snaží ukázat v jiném a samozřejmě lepším světle. Pěstounům je doporučeno, aby zaujali takový postoj, z něhož bude patrné, že počínání biologické rodiny není vhodné a naopak dítěti jasně formulovat, co je považováno za správné. Pokud se jedná o starší dítě, více se bude zajímat a vyptávat. Tímto je otevřen prostor pro otevřenou debatu v atmosféře důvěry, odpovídajícímu věku a rozumovým schopnostem dítěte. (7)

1.6 Možnost zapojení fyzických osob a nestátních subjektů

Řešení problémů týkajících se dítěte nemůže plně zabezpečit pouze činnost státu. Úloha státu spočívá především ve vytváření podmínek, aby každý, kdo může být rodinám s dětmi prospěšný, mohl nabídnout své služby. Stát v tomto případě garantuje, že fyzické i právnické osoby, které přicházejí s dětmi do styku, budou naplňovat základní úkol, který spočívá v zájmu a blahu dětí. (17)

1.6.1 Organizace zaměřené na pomoc a služby v oblasti NRP

- Dům na půli cesty je určen pro mladé lidi ve věku od 18 do 26 let, kteří po dosažení zletilosti opouštějí ústavní zařízení či odcházejí z pěstounské rodiny. Poskytuje dočasné ubytování a pomoc při řešení obtížných sociálních situací, cílem je postupné zapojení mladého člověka do běžného života.
- Občanská poradna poskytuje základní s odborné sociální poradenství především v oblasti mezilidských vztahů, majetkoprávních vztahů, pracovně právních vztahů. Se žádostí o pomoc se na ni může obrátit kdokoli.
- Pedagogicko- psychologická poradna služby jsou poskytovány dětem od 3 let věku do ukončení středního vzdělání a jejich rodičům. Jsou zaměřeny především na psychologickou, speciálně pedagogickou a sociální diagnostiku a poradenství ve vztahu k vývoji, výchově a vzdělání dětí a mládeže.
- Manželská a předmanželská poradna poskytuje poradenství osobám v životní krizi, pomáhá řešit vztahové i osobní problémy, zabývá se rodinnou terapií.
- Středisko výchovné péče nabízí preventivní výchovnou péči dětem a mládeži s negativními jevy v chování.

Z nestátních organizací, které jsou zaměřeny na náhradní rodinnou péči jsou to především:

- Fond ohrožených dětí, o. s., který se zaměřuje na pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným, opuštěným a jinak sociálně ohroženým dětem. Poskytuje poradenskou a hmotnou pomoc, provozuje zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek.
- Natama, o.s. je zaměřeno na vyhledávání a přípravu nových pěstounských rodičů, odborné provázení pěstounských a osvojitelských rodin a poradenskou a terapeutickou práci s dětmi a rodinami.

- Rozum a cit, o. s., sdružení poskytuje pomoc opuštěným a sociálně znevýhodněným dětem prostřednictvím podpory pěstounských rodin. Též organizuje setkávání pěstounských rodin. V současné době realizuje projekt „Pěstouni mají právo na služby“, který se zaměřuje na zjišťování potřeb a zvyšování informovanosti pěstounů.
- Sdružení pěstounských rodin jehož cílem je pomoci opuštěným, sociálně a zdravotně znevýhodněným dětem a mladým lidem.
- Trialog rozvíjí poradenské a vzdělávací aktivity na podporu spolupráce a komunikace mezi občanskými (nestátními) neziskovými organizacemi a orgány veřejné správy. Zabývá se přípravou budoucích pěstounů a osvojitelů, individuálním a rodinným psychologickým poradenstvím pro náhradní rodiny.

Nadace a nadační fondy poskytující přímou podporu jednotlivcům a rodinám v oblasti NRP

- Educa, nadace jež má za cíl pomoci dětem se studijními předpoklady, které vyrůstají mimo rodinu, v neúplných rodinách překonávat nerovnost v přístupu ke vzdělání.
- Nadace Terezy Maxové řeší problematiku dětí vyrůstajících mimo rámec rodinného prostředí. Přispívá zejména na volnočasové aktivity a vzdělávání dětí.
- Nadační fond manželů Livie a Václava Klausových, který poskytuje příspěvky na jazykové kurzy, řidičské průkazy a stipendia pro děti z pěstounských rodin. (2)

1.7 Připravovaná novela občanského zákoníku

V připravované novele občanského zákoníku je samostatný oddíl číslo dvě, nazvaný pěstounství. Oproti stávajícím zákonům se zde upravují následující povinnosti. Pěstoun má povinnost informovat rodiče dítěte o jeho podstatných

záležitostech. Vyžadují-li to okolnosti, stanoví další povinnosti a práva pěstouna soud. Pěstoun má povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými. Má povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, ledaže soud stanoví jinak. (11)

2. Cíl práce a hypotézy

2.1 Cíle práce

Prvním cílem práce je zmapovat postoj pěstounů Jihočeského kraje k realizaci styku dětí svěřených do pěstounské péče s biologickou rodinou. Druhým cílem je zmapovat kontakt dětí svěřených do pěstounské péče s biologickou rodinou z pohledu pěstounů Jihočeského kraje.

2.2 Hypotézy

Hypotéza 1

Většina pěstounů chce umožňovat kontakt dětí v pěstounské péči s jejich biologickou rodinou.

Hypotéza 2

Většina dětí svěřených do pěstounské péče v je v kontaktu se svou biologickou rodinou.

3. Metodika

3.1 *Použité metody a techniky výzkumu*

Za účelem dosažení cílů byla zvolena strategie kvantitativního výzkumu. U zkoumaného souboru byla využita metoda dotazování, technika dotazníku. Pro výzkum byl sestaven dotazník, který obsahoval 20 otázek a 2 podotázky viz. příloha č. 1. Odpovědi byly otevřené i uzavřené. V souladu se stanovenými cíli byla v dotazníku biologická rodina pojata jako nejbližší příbuzní dítěte, tedy matka, otec, sourozenec včetně polorodého sourozence, babička, dědeček, teta a strýc. Soubor respondentů byl tvořen pěstouny, kterým byla pěstounská péče zprostředkována krajským úřadem Jihočeského kraje, tak i pěstouny žádajícími o pěstounskou péči přímo, tedy podáním návrhu o svěřeni dítěte do pěstounské péče příslušnému soudu. Jednalo se o rodiny, které nebyly k dítěti v příbuzenském vztahu. Dotazníky byly pěstounům předány prostřednictvím sociálních pracovníků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností Jihočeského kraje, kteří v souladu se zákonem č 359/1999 Sb.o sociálně - právní ochraně dětí v platném znění rodiny pravidelně jedenkrát za šest měsíců navštěvují. Dotazníkové šetření probíhalo od prosince 2008 do února 2009. Každý respondent byl poučen, že pro zachování jeho anonymity může dotazník poslat zpět prostřednictvím označované obálky se zpáteční adresou autorky bakalářské práce. Někteří respondenti tohoto nevyužili a dotazník mi poslali zpět prostřednictvím svého sociálního pracovníka. Do pěstounských rodin bylo rozdáno celkem 65 dotazníků, z celkového počtu oslovených pěstounských rodin odmítlo dotazník vyplnit 24 pěstounů. Návratnost dotazníků byla tedy 63,0%. Jedna pěstounská rodina vyplňovala vždy jeden dotazník i v případě, že dítě bylo svěřeno do společné pěstounské péče manželů.

Protože výzkumný soubor je tvořen pouze pěstounskými rodinami, které byly navštíveny sociálním pracovníkem obecního úřadu v období od prosince 2008 do

února 2009, jsem si vědoma toho, že výsledky výzkumu není možné zobecnit na všechny pěstounské rodiny Jihočeského kraje.

Výsledky výzkumného šetření jsou uvedeny v procentech graficky zpracovány.

3.2 *Charakteristika souboru*

Soubor respondentů tvoří pěstounské rodiny, které mají svěřené dítě v pěstounské péči s trvalým pobytem v Jihočeském kraji a u kterého bylo provedeno v období od prosince 2008 do února 2009 sociální šetření pracovníkem oddělení sociálně - právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) obecního úřadu obce s rozšířenou působností Jihočeského kraje. Soubor je tvořen 41 respondenty. Jednotlivé obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou uvedeny v příloze č. 2.

4. Výsledky

4.1 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

K otázkám jsou níže přiřazeny tabulky a grafy, které přehledněji znázorní dosažené výsledky vyplývající z dané otázky. Procentuelní hodnoty výsledků byly vypočítány s přesností na jedno desetinné místo. Otázka č. 9 „Umožňujete kontakt dítěte s biologickou rodinou?“ byla filtrační otázkou a od té následovně už odpovídalo pouze 23 respondentů, tj. 56,1%, kteří mají zkušenost s kontaktem dětí s jejich biologickou rodinou.

4.2 Vlastní výsledky

Na otázku č. 1 „Kolik máte dětí v pěstounské péči do 18 roku věku?“ odpovídalo 41 respondentů, kteří mají v péči celkem 88 dětí. Z toho 21 respondentů, tj. 52,0% vychovává 1 dítě, 7 respondentů, tj. 17,0% odpovědělo, že má ve výchově 2 děti. 5 odpovídajících, což představuje 12,2% uvedlo, že vychovává 3 děti. 6 respondentů, tj. 14,2% uvedlo, že má celkem 4 děti. 1 respondent, tj. 2,3% odpověděl, že má ve výchově 6 dětí a rovněž 1 respondent, což je 2,3% uvádí, že vychovává 8 dětí. (Tab. č. 1)

Tabulka č. 1 - Počet dětí v pěstounské péči

Počet dětí	Počet respondentů v %	Počet respondentů
1	52,0	21
2	17,0	7
3	12,2	5
4	14,2	6
6	2,3	1
8	2,3	1
Celkem	100,0	41

Zdroj: Vlastní výzkum

V otázce č. 2 „*Jakého věku jsou nyní dítě/děti?*“ odpovídali respondenti následovně: 11 dětí, tedy 12,6% je ve věku 0-3 roky, 13 dětí, tj. 14,8% je ve věku 4-6 let, 18 dětí, což představuje 20,4% je ve věku 7-9 let, 15 dětí, tj. 17,0% je ve věku 10-12 let, 23 dětí, tj. 26,2% je ve věku 13-15 let a 8 dětí, tj. 9,0% je ve věku 16-18 let. (Tab. č. 2)

Tabulka č. 2 - Nynější věk dítěte

Věk dítěte	Počet dětí v %	Počet dětí
0 – 3	16,2	11
4 – 6	14,8	13
7 – 9	20,4	18
10 – 12	17,0	15
13 – 15	26,2	23
16 – 18	9,0	8
Celkem	100,0	88

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 3 „*Jaký byl věk dítěte při příchodu do Vaší rodiny?*“ respondenti uvádí: 31 dětí, tj. 35,3% bylo ve věku 0-3 roků, 29 dětí, což je 32,9% bylo ve věku 4-6 let, 13 dětí, tj. 14,8% ve věku 7-9 let, 6 dětí, což představuje 6,9% bylo ve věku 10-12 let, 6 dětí, tj. 6,9 % ve věku 13-15 let a 2 děti, což je 2,2% byly ve věku 16-18 let. (Tab. č. 3)

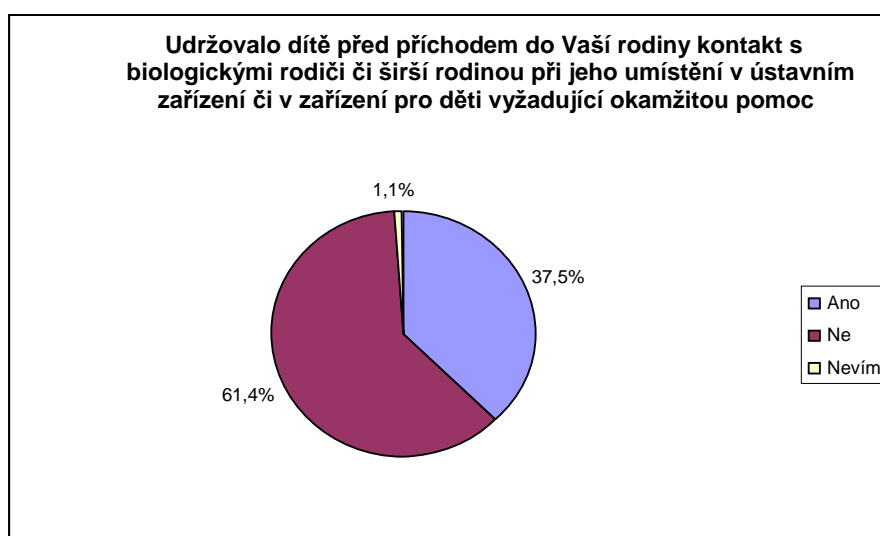
Tabulka č. 3 - Věk dítěte při příchodu do rodiny

Věk dítěte	Počet dětí v %	Počet dětí
0 – 3	35,3	31
4 – 6	32,9	29
7 – 9	14,8	13
10 – 12	7,9	7
13 – 15	6,9	6
16 – 18	2,2	2
Celkem	100,0	88

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 4 „Udržovalo dítě před příchodem do Vaší rodiny kontakt s biologickými rodiči či širší rodinou při jeho umístění v ústavním zařízení či v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc?“ z celkového počtu 88 dětí nemělo žádný kontakt se svou rodinou 54 dětí, tj. 61,4%, 33 dětí, tj. 37,5% mělo kontakty jak s rodiči, tak se širší rodinou a jeden respondent, tj. 1,1% uvedl, že neví, zda kontakt probíhal. (Graf č. 1)

Graf č. 1

Zdroj: vlastní výzkum

Pokud v této otázce odpověděli respondenti kladně, měli dále uvést, s kým probíhal kontakt dítěte před příchodem do rodiny. Ze 33 dětí, u kterých kontakt probíhal, se stýkalo s matkou 9 dětí, tj. 27,2%, s otcem 3 děti, což je 9,1%, s oběma rodiči 5 dětí, tj. 15,1%. S matkou a babičkou se pak stýkaly 4 děti, což představuje 12,1%. 2 děti, tj. 6,1% se stýkaly s dědečkem, 2 děti, což je 6,1%, se stýkaly s babičkou. 2 děti, tj. 6,1%, se stýkaly s rodiči i babičkou zároveň. 2 děti, tj. 6,1%, se stýkaly s matkou a sourozenci. Pouze se sourozenci se stýkaly také 2 děti, tj. 6,1%. S rodiči i dědečkem se stýkalo 1 dítě, což je 3,0% a jedno dítě, tj. 3,0%, se pak stýkalo s babičkou a tetou zároveň.

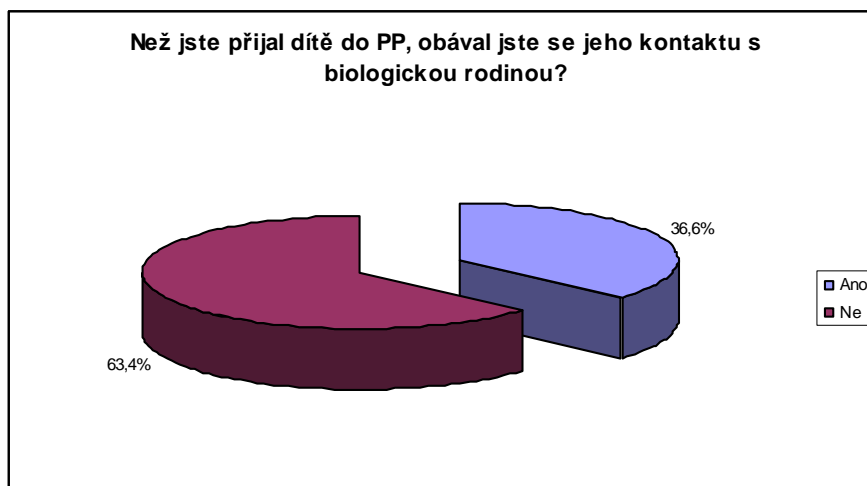
Tabulka č. 4 - Osoby, se kterými byly děti v kontaktu

Osoba s dítětem v kontaktu	Počet dětí v %	Počet dětí
Matka	27,2	9
Otec	9,1	3
Matka i otec	15,1	5
Matka i babička	12,1	4
Dědeček	6,1	2
Babička	6,1	2
Rodiče i babička	6,1	2
Matka a sourozenci	6,1	2
Sourozenci	6,1	2
Rodiče i dědeček	3,0	1
Babička a teta	3,0	1
Celkem	100,0	33

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 5 „Než jste přijal dítě do PP, obával jste se jeho kontaktu s biologickou rodinou?“ uvedlo 15 respondentů, tj. 36,6% kladnou odpověď a 26 odpovídajících, což je 63,4% zápornou odpověď. (Graf č. 2)

Graf č. 2

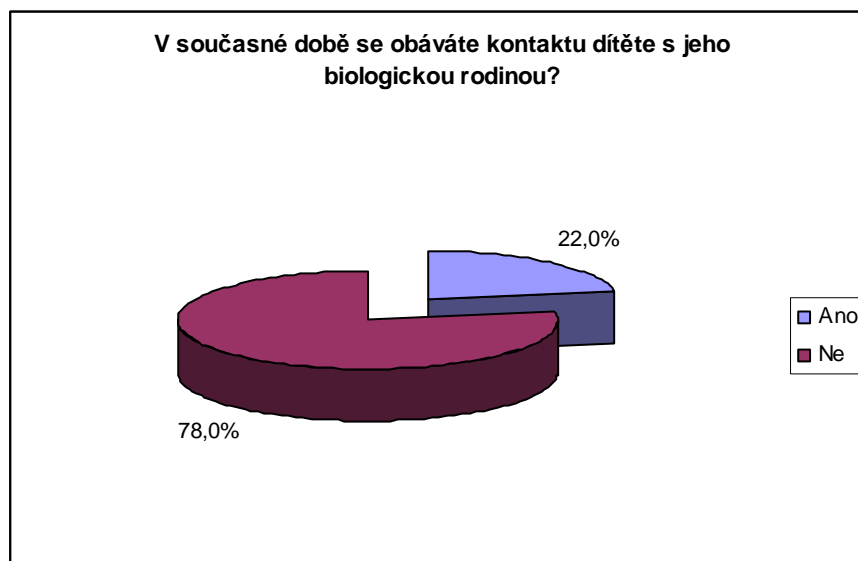
Zdroj: vlastní výzkum

Pokud v předcházející otázce uvedli respondenti kladnou odpověď, následovala podotázka s vysvětlením důvodů obav respondentů. 6 respondentů projevilo obavy z možných konfliktů s rodiči dětí, 4 respondenti se obávali

ovlivňování výchovy dětí, 3 respondenti se obávali oživení špatných vzpomínek dětí, v 1 odpovědi je uvedena obava z toho, že biologická matka bude chtít své dítě zpět a 1 respondent se obává zasahování cizích lidí do jeho rodiny.

Na otázku č. 6 „V současné době se obáváte kontaktu dítěte s jeho biologickou rodinou?“ odpovědělo 9 respondentů, tj. 22,0 % ano a 32 odpovídajících, což je 78,0 % ne. (Graf č. 3)

Graf č. 3

Zdroj: vlastní výzkum

Pokud respondenti uvedli kladnou odpověď, měli v podotázce vysvětlit důvod obav v současné době. 3 z respondentů se obávají narušení vztahu dítěte k nim, 2 respondenti se obávají možných komplikací ve výchově, 2 odpovídající se obávají možného zklamání dětí biologickými rodiči, v 1, odpovědi byla uvedena obava z nepříznivého působení na dítě a 1 respondent uvádí, že dítě je po kontaktu rozrušené.

V otázce č. 7 „Pro Vás osobně je jaká forma kontaktu s rodiči nejpříjemnější?“ mohli respondenti označit libovolné množství odpovědí v různých kombinacích. Celkem respondenti označili 46 pro ně přijatelných kontaktů z toho byla v 17 případech, tj. 36,9 % zaznamenána písemná forma, osobní forma kontaktu byla uvedena ve 13 odpovědích, což je 28,2%, telefonická

forma byla uvedena v 10 případech, tj. 21,7 %. Jiná forma kontaktu byla zvolena v 6 případech. Z toho 5 respondentů uvedlo, že nepreferuje žádný kontakt a jeden respondent uvedl, že nedovede posoudit jaká forma je pro něho nejpříjemnější. (Tab. č. 5)

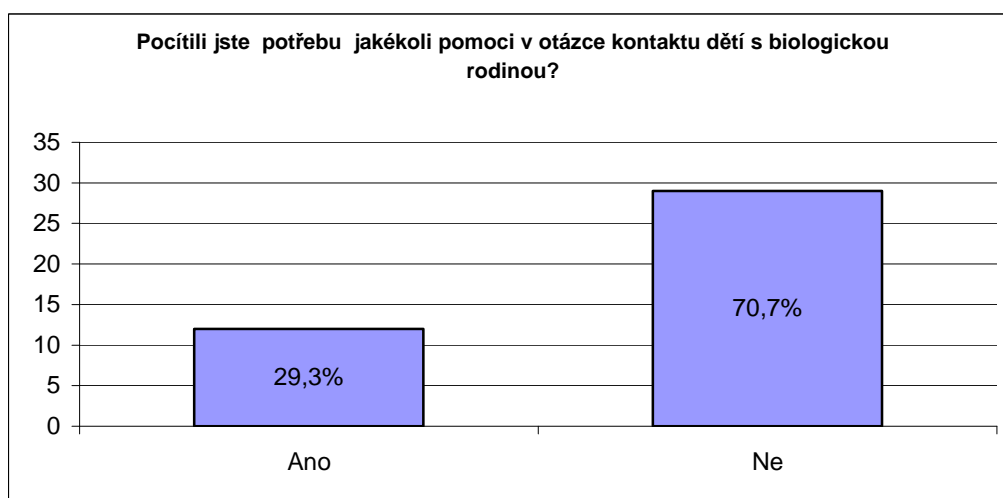
Tabulka č. 5 - Nejpříjemnější forma kontaktu s rodiči

Forma kontaktu	Počet odpovědí v %	Počet odpovědí
Písemná	36,9	17
Telefonická	21,7	10
Osobní	28,2	13
Jiná	13,0	6

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 8. „Pocítíte potřebu jakékoli pomoci v otázce kontaktu dětí s biologickou rodinou?“ uvedlo 29,3% tj. 12 respondentů odpověď ano a 70,7% tj. 29 respondentů odpovědělo ne. (Graf č. 4)

Graf č. 4

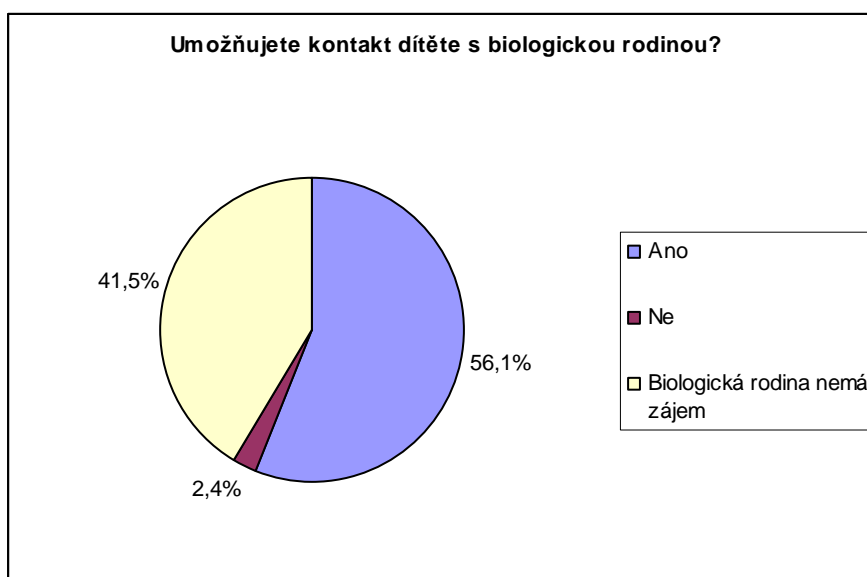
Zdroj: vlastní výzkum

Pokud respondenti v této otázce odpověděli kladně, měli v následující podotázce uvést, na koho se obrátili v případě potřeby pomoci v otázce kontaktu dětí s biologickou rodinou. Mohli označit i více odpovědí najednou. Na tuto otázku odpovídalo 12 respondentů a 12 z nich se obrátilo na sociálního pracovníka, zároveň se 3 respondenti obrátili na psychologa NRP KÚ. Na soud se

obrátili 2 respondenti, 2 respondenti žádali o pomoc jiné pěstouny a jeden respondent označil jinou možnost, tou byla teta z Klokánku.

Na otázku č. 9. „Umožňujete kontakt dítěte s biologickou rodinou?“ odpovědělo 23 respondentů, tj. 56,1% kladně, 17 respondentů tj. 41,5% uvedlo, že biologická rodina nemá o kontakt s dítětem zájem a 1 respondent, tj. 2,4% odpovídá, že kontakt neumožňuje. (Graf č. 5)

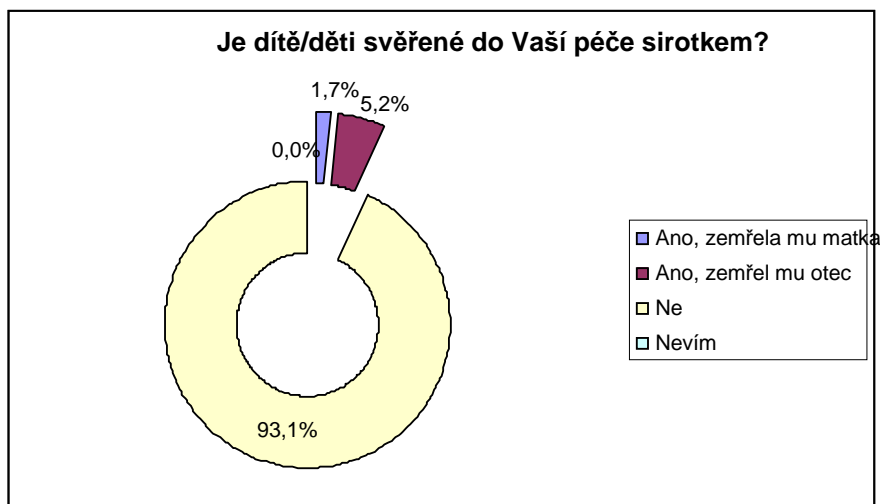
Graf č. 5

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 10. „Je dítě/děti svěřené do Vaší péče sirotkem?“ odpovídali pouze respondenti, kteří v předešlé otázce č. 9 označili odpověď a). Jedná se tedy o celkem 23 pěstounů, tj. 56,1%, kteří uvedli, že umožňují dítěti kontakt s biologickou rodinou a celkem 58 dětí, tj. 66%, kterým je kontakt umožněn. Z odpovědí vyplynulo, že 54 dětí, tj. 93,1% není sirotky, u 3 dětí, což je 5,2% zemřel otec a 1 dítěti, tj. 1,7% zemřela matka. Žádný z respondentů neoznačil odpověď nevím. (Graf č. 6)

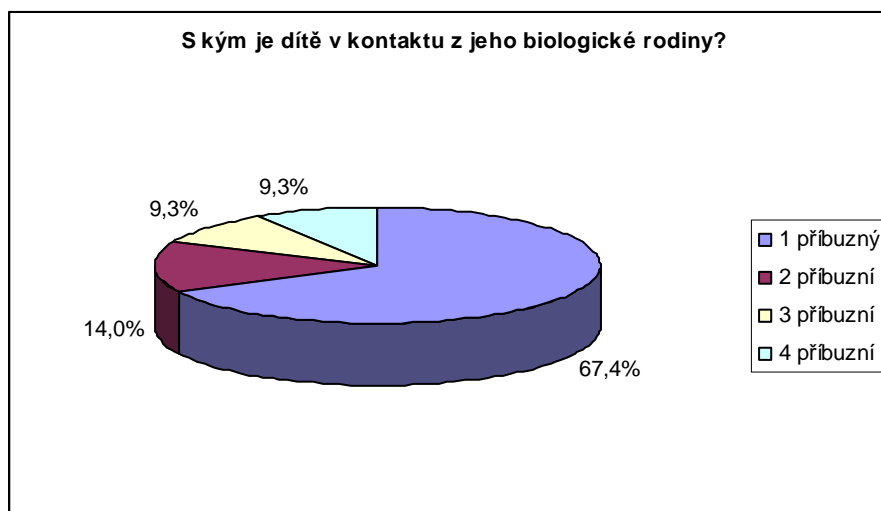
Graf č. 6

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 11 „S kým je dítě v kontaktu z jeho biologické rodiny?“ měli respondenti označit, zda probíhá kontakt s matkou, otcem, babičkou ze strany matky, babičkou ze strany otce, dědečkem ze strany matky, dědečkem ze strany otce, sourozencem, s tetou či strýcem. S biologickou rodinou se stýká celkem 43 dětí, z toho pouze s jedním členem rodiny 29 dětí, tj. 67,4%, 6 dětí, tj. 14,0% se stýká se dvěma příbuznými. Se 3 příbuznými se stýkají 4 děti, tj. 9,3% a 4 děti, což je 9,3% se stýkají se čtyřmi příbuznými. (Graf č. 7)

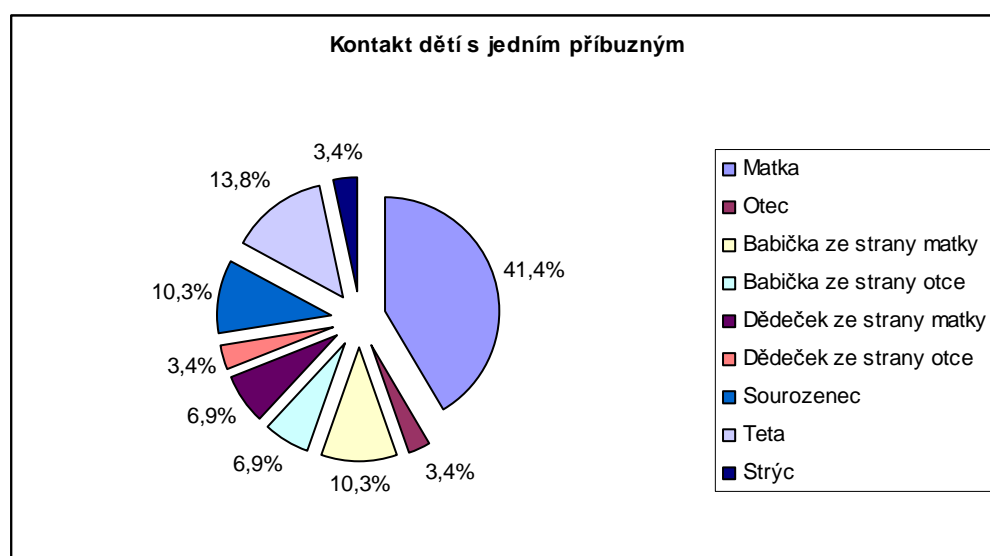
Graf č. 7

Zdroj: vlastní výzkum

Z 29 dětí, které mají kontakt s jedním příbuzným se 12 dětí, tj. 41,4% stýká s matkou, 1 dítě, což je 3,4% se stýká s otcem, s babičkou ze strany matky se stýkají 3 děti, což představuje 10,3%, s babičkou ze strany otce se stýkají 2 děti, tj. 6,9%. S dědečkem ze strany matky se stýkají 2 děti, tj. 6,9%, 1 dítě, tj. 3,4% se stýká s dědečkem ze strany otce, se sourozenci se stýkají 3 děti, což je 10,3%. S tetou se stýkají 4 děti, tj. 13,8% a se strýcem se stýká 1 dítě, tj. 3,4%. (Graf č. 8)

Graf č. 8

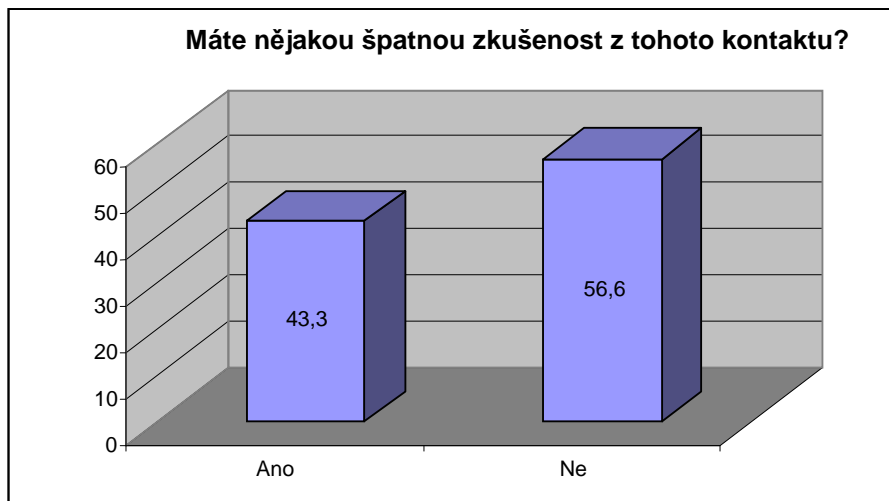

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 12 „Máte nějakou špatnou zkušenost z tohoto kontaktu?“ kladně odpovědělo 10 respondentů, tj. 43,4% a zápornou odpověď uvedlo 13 respondentů, tj. 56,6%. (Graf. č. 9) Respondenti odpovídající kladně, uváděli v podotázce špatné zkušenosti z kontaktu. Za špatnou zkušenost označují 2 respondenti nevyrovnanost, plačtivost a vzteklost u dětí po návštěvách rodiny, 1 respondent uvádí urážky ze strany rodičů, 1 respondent fyzické napadení ze strany babičky, 1 respondent uvádí fyzické napadení otcem dítěte, 1 respondent označuje za špatnou zkušenost psychiatrické onemocnění matky a v té souvislosti neadekvátní chování k dětem i k pěstounům, 1 respondent opilost matky, 1

respondent považuje za špatnou zkušenost nelogické chování rodičů a 2 respondenti uvedli špatnou komunikaci mezi nimi a dítětem.

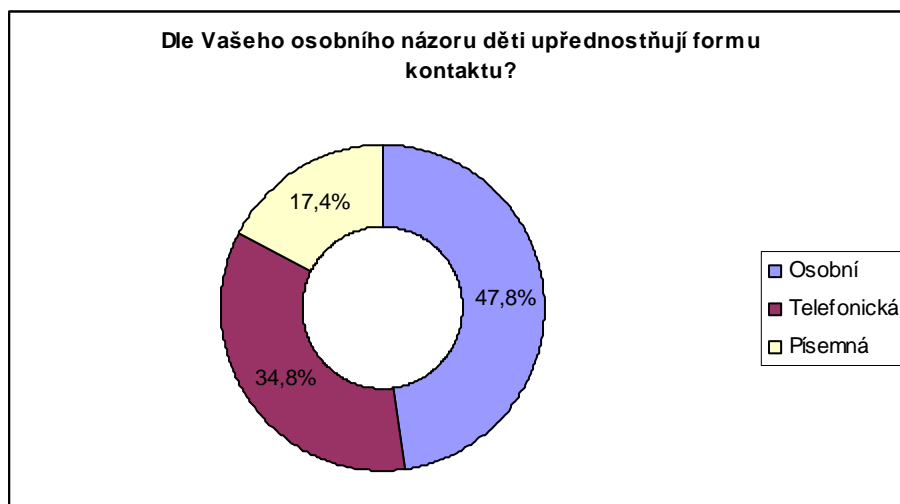
Graf č. 9

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 13. „Dle Vašeho osobního názoru děti upřednostňují formu kontaktu?“ odpovědělo 11 respondentů, tj. 47,8%, že děti upřednostňují osobní formu kontaktu, telefonickou formu uvádí 8 respondentů, tj. 34,8% a písemnou 4 respondenti, což je 17,4%. (Graf č. 10)

Graf č. 10

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č.14. „*Po jak dlouhé době od svěření dětí do pěstounské péče byl navázán první kontakt ze strany rodičů?*“ z celkového počtu 43 dětí byl navázán první kontakt s rodiči u 21 dětí. Z toho u 14 dětí, tj. 66,6% došlo k navázání kontaktu do 1 roku od svěření dítěte do pěstounské péče, u 6 dětí, tj. 28,5% byl navázán kontakt v období 1-2 let a 1 dítě tj. 4,7% kontaktovali rodiče po uplynutí 3 let od jeho svěření do pěstounské péče. (Tab. č. 6)

Tabulka č. 6 - Navázání prvního kontaktu s dítětem ze strany biologických rodičů

Doba navázání 1.kontaktu	Počet dětí v %	Počet dětí
1 – 12 měsíců	66,8	14
1 – 2 roky	28,6	6
3 roky a více	4,6	1
Celkem	100,0	21

Zdroj: vlastní výzkum

K otázce č. 15 „*První kontakt byl ze strany biologických rodičů navázán kým?*“ respondenti uvedli, že u 13 dětí tj. 61,9% navázala kontakt jako první matka, u 6 dětí tj. 28,5% se kontaktoval otec a u 2 děti tj. 9,6% navázali kontakt oba rodiče. (Tab. č. 7)

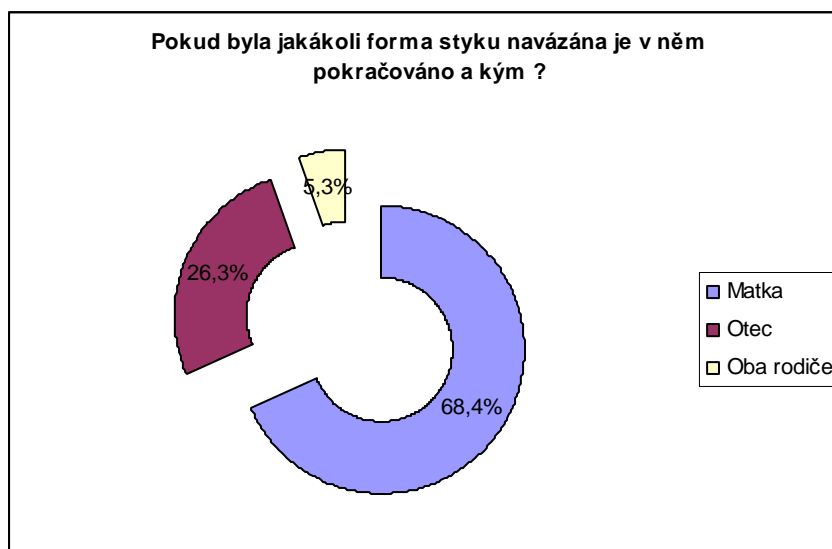
Tabulka č. 7 - První kontakt navázán

Osoba, se kterou byl navázán 1. kontakt	Počet dětí v %	Počet dětí
Matka	61,9	13
Otec	28,5	6
Oba rodiče	9,6	2
Celkem	100,0	21

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 16 „*Pokud byla jakákoli forma styku navázána je v něm pokračováno a kým?*“ odpověděli respondenti, že z 21 dětí, u který byl navázán první kontakt, v něm 19 dětí, tj. 90,4% pokračuje. Z toho se 13 dětí, tj. 68,4% stýká s matkou, s otcem se stýká 5 dětí, což je 26,3% a s oběma rodiči se stýká 1 dítě, tj. 5,3%. (Graf č. 11)

Graf č. 11

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 17 „Došlo v průběhu PP u některého z dětí k tomu, že byl navázaný kontakt s rodiči přerušen?“ měli respondenti při kladné odpovědi uvést, z jakého důvodu byl kontakt s rodiči přerušen. Z 23 respondentů odpovědělo 8 respondentů tj. 34,7% kladně, přičemž 3 z respondentů uvedli, že matka dítěte je mimo bydliště, 1 respondent uvedl, že dítě nemělo zájem o styk s matkou pro její opakované lhaní, 3 respondenti důvod přerušení kontaktu ze strany rodičů neznají, 1 respondent jako důvod uvedl výkon trestu odnětí svobody. (Tab. č 8)

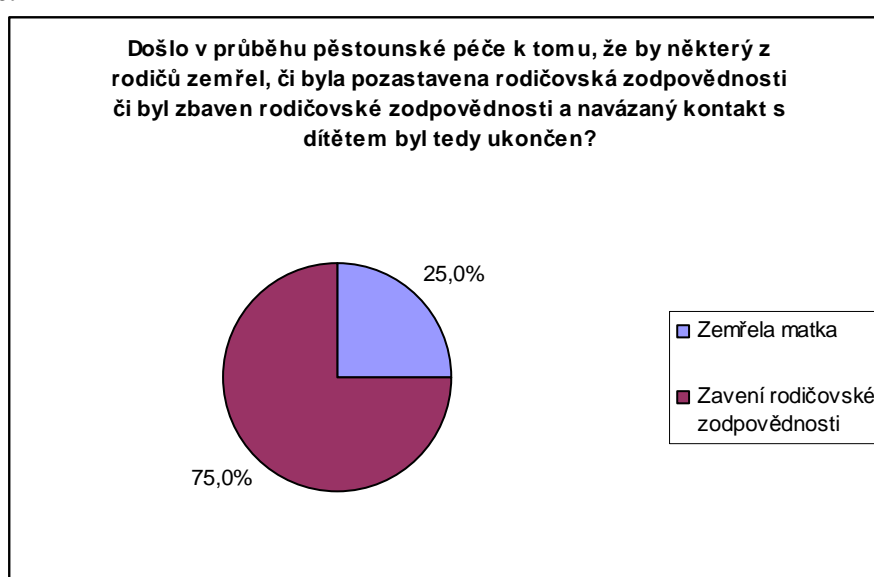
Tabulka č. 8 - Přerušení kontaktu dítěte s biologickým rodičem

Důvod přerušení kontaktu	Počet respondentů v %	Počet respondentů
Matka mimo bydliště dítěte	37,5	3
Lži matky	12,5	1
Důvod není znám	37,5	3
Výkon trestu odnětí svobody	12,5	1
Celkem	100%	8

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 18 „Došlo v průběhu pěstounské péče k tomu, že by některý z rodičů zemřel, či byla pozastavena rodičovská zodpovědnost, či byl zbaven rodičovské zodpovědnosti a navázaný kontakt s dítětem byl tedy ukončen?“ z 23 respondentů jich 4 uvedli kladnou odpověď. Z toho 1 respondent, tj. 25,0% uvedl, že 1 dítěti zemřela matka, 3 respondenti, což je 75,0% uvedli, že rodiče 9 dětí byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, jedna matka se však i přes toto opatření s 1 dítětem stýká pravidelně. (Graf č. 12)

Graf č. 12

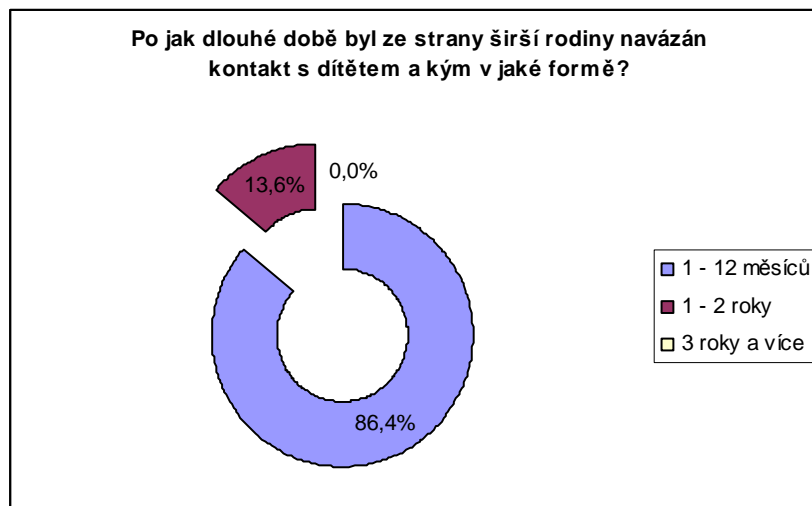

Zdroj: vlastní výzkum

U otázky č. 19 „Po jak dlouhé době byl ze strany širší rodiny navázán kontakt s dítětem a kým v jaké formě?“ u 19 dětí, což je 86,4% navázán kontakt v období do 1 roku, u 3 dětí, tj. 13,6% v období 1-2 let a se žádným dítětem nebyl navázán kontakt po 3 letech a více. (Graf č. 13) Kontakt probíhal u 5 dětí, tj. 22,7% s babičkou ze strany matky, u 5 dětí, tj. 22,7% probíhal kontakt s babičkou ze strany otce, u 4 dětí, což je 18,2% probíhal kontakt s dědečkem ze strany matky, u 4 dětí, tj. 18,2% probíhal kontakt se sourozencem a u 4 dětí, tj. 18,2% probíhal kontakt s tetou. (Graf č. 14) Kontakt probíhal u 17 dětí, tj. 53,1% formou

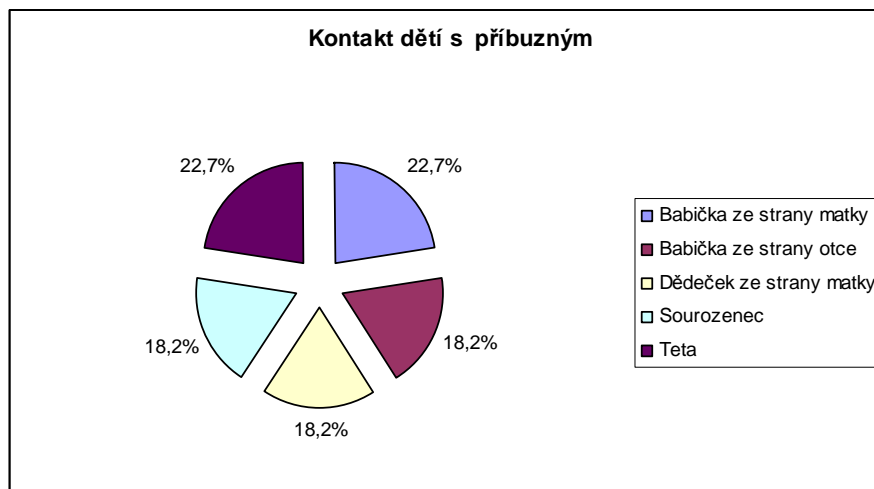
telefonickou, u 13 dětí, což je 40,6% probíhal kontakt formou osobní a u 2 dětí, což je 6,3% probíhal kontakt formou písemnou. (Graf č. 15)

Graf č. 13

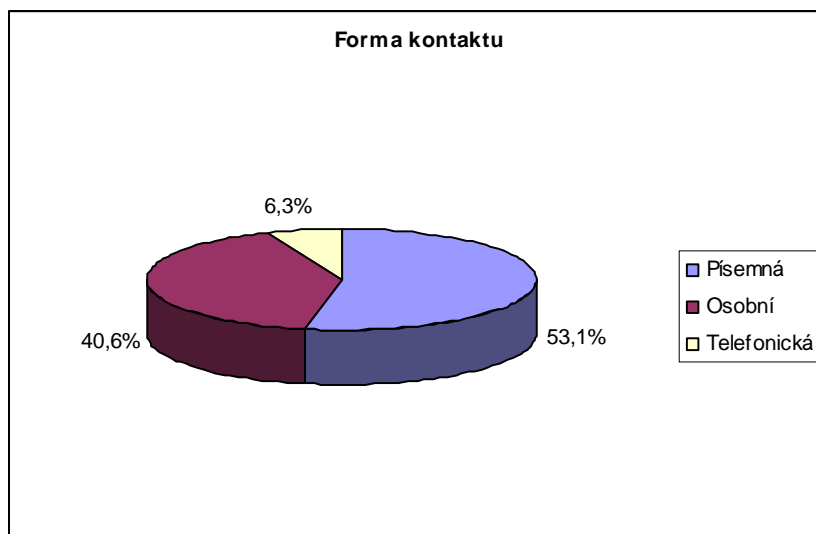
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 14

Zdroj: vlastní výzkum

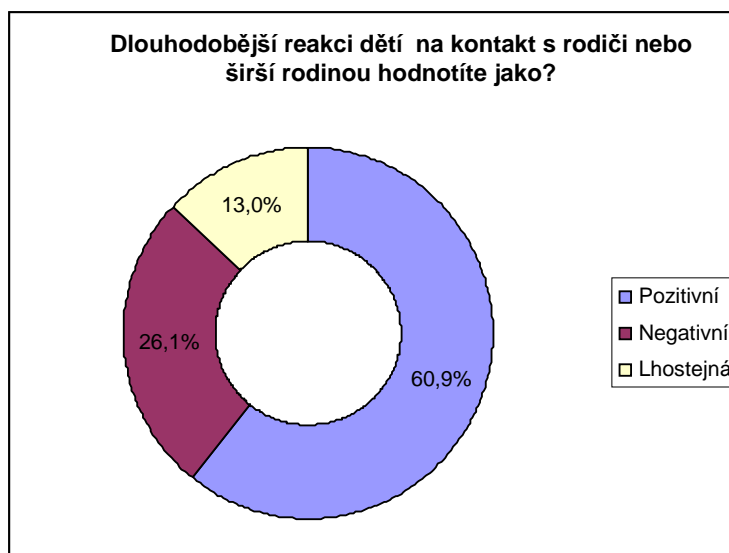
Graf č. 15

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 20 „Dlouhodobější reakci dětí na kontakt s rodiči nebo širší rodinou hodnotíte jako?“ odpovídalo 23 respondentů, kteří v otázce č. 9 uvedli, že umožňují dítěti kontakt s biologickou rodinou. Za pozitivní reakci dětí označilo 14 respondentů, tj. 60,9%, jako negativní reakci ji označilo 6 respondentů, což je 26,1% a jako lhostejnou reakci ji označili 3 respondenti, tj. 13,0%. (Graf č. 16)

Graf č. 16

Zdroj: vlastní výzkum

V prostoru pro vyjádření a připomínky se respondenti nevyjadřovali.

5. Diskuse

Výzkumná část byla rozdělena do dvou cílů. První část byla zaměřena na zmapování postojů pěstounů Jihočeského kraje k realizaci styku dětí v pěstounské péči s biologickou rodinou a ve druhé části byly mapovány kontakty dětí svěřených do pěstounské péče s biologickou rodinou.

Výzkumný soubor tvořili pěstouni Jihočeského kraje, kteří nebyli k dětem svěřeným do pěstounské péče v příbuzenském vztahu. Z celkového počtu 65 oslovených pěstounských rodin se výzkumu zúčastnilo 41 respondentů, kteří měli v péči 88 dětí. návratnost dotazníků byla tedy 63,0%. Biologickou rodinou dítěte v pěstounské péči byli ve výzkumu chápáni jak rodiče dítěte, tak nejbližší příbuzní tedy sourozenci, včetně polorodých sourozenců, babičky a dědečkové z otcovy i matčiny strany, tety a strýcové.

Soubor tvořila jen část pěstounských rodin Jihočeského kraje, které sociální pracovnice navštívila v období od měsíce prosince 2008 do února 2009. Výsledky výzkumu není možno zobecnit na všechny pěstounské rodiny Jihočeského kraje, neboť nebyly všechny osloveny.

Počáteční otázky zjišťovaly počet dětí svěřených do pěstounské péče, současný věk dítěte a věk dítěte, kdy bylo do rodiny svěřeno. Největší zastoupení měly pěstounské rodiny, které mají v péči jedno dítě tj. 21 pěstounských rodin (52,0%), na druhém místě byly rodiny se 2 dětmi tj. 7 pěstounských rodin (17,0%), poté následovaly 4 děti tj. 6 pěstounských rodin (14,2%), 3 děti tj. 5 pěstounských rodin (12,2%). 6 dětí vychovává 1 pěstounská rodina (2,3%) a 8 dětí 1 pěstounská rodina (2,3%). V poslední době už nevznikají velké pěstounské rodiny, odborníci se přiklánějí, aby v případě individuální pěstounské péče byly svěřovány do péče dvě až tři děti, v případě vlastních dětí v rodině by počet neměl překročit čtyři. V případě pěstounské péče ve zvláštních zřízeních pro výkon pěstounské péče se přiklánějí k maximálnímu počtu šest až osm dětí, což se promítlo i do zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, kde v zařízeních pro výkon pěstounské péče je dán maximální počet šest dětí, včetně dětí pěstouna. Počet lze

překročit jen tehdy, pokud budou pěstounům svěřeni sourozenci nebo z jiných závažných důvodů. (19)

Na otázku současného věku dítěte bylo zjištěno, že v pěstounských rodinách převažují děti ve věkové hranici od 13 do 15 let, což je 23 dětí (26,2%). Na druhém místě je věková hranice od 7-9 let, tj. 18 dětí (20,4%), dále děti ve věku od 10 -12 let, tj. 15 dětí (17,0%). Děti ve věkové hranici 4-6 let je 13 (14,8%), od věku 0-3 je 11 (16,2%) a ve věku 16-18 let je počet dětí 8 (9,00%). Pěstounská péče je ukončena zletilostí dítěte, dle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. (18) V případech, kde se pěstounská péče úspěšně zdařila, zůstávají děti nadále v rodinách. Sociální pracovník již vzhledem ke zletilosti dítěte nesleduje jeho vývoj a rodinné prostředí.

Další otázka se týkala věku dítěte při přijetí do pěstounské rodiny. Výsledky byly takové, že 31 dětí (35,3%) byly přijaty do rodiny ve věku od 0-3 roky, 29 dětí (32,9%) ve věku 4 - 6 let a 13 dětí (14,8%) ve věku 7-9 let. Věková hranice 10-12 let byla zastoupena 7 dětmi (7,9%) Ve starším věku, tedy 13- 15 let bylo přijato do pěstounské péče 6 dětí (6,9%) a ve věku 16-18 let byly přijaty do pěstounské péče pouze 2 děti, tj. 2,2%. Z výsledků je možné usoudit, že častěji dochází ke svěřeni do pěstounské péče u dětí s nižším věkem. Zde je rozdíl oproti literatuře, kde se v knize Náhradní rodinná péče v praxi od Jiřího Kovaříka uvádí, že děti vhodné do pěstounské péče jsou především děti sociálně osiřelé, sourozenecké skupiny, děti jiného etnika a děti starší. Jak autor uvádí, přijetí staršího dítěte je podmíněno především laskavostí a trpělivostí ze strany pěstounů a ochoty čelit případným obtížím ze strany dítěte. (4) V dotazníku nebyly žádné otázky, které by zjišťovaly, jakého jsou děti etnika a zda pěstouni vychovávají sourozenecké skupiny či děti zdravotně postižené.

Na otázku, zda byl udržován kontakt s biologickou rodinou v době, kdy bylo dítě umístěno v ústavním zařízení, bylo zjištěno, že z 88 dětí nemělo žádný kontakt se svou biologickou rodinou 54 dětí (61,4%) a 33 dětí (37,5%) se stýkalo jak s rodiči tak se širší rodinou a 1 respondent (1,1%) uvedl, že mu není známo, zda kontakt probíhal. Z výsledků je patrné, že více než polovinu dětí nikdo

z rodiny v ústavním zařízení nenavštěvoval. V těchto případech jsou jedinými návštěvami sociální pracovníce, které děti pravidelně každé tři měsíce navštěvují. (19).

Obavu z kontaktu s biologickou rodinou před přijetím dítěte do pěstounské péče vyjádřilo 15 respondentů (36,6%) a 26 respondentů (63,4%) tuto obavu nesdílí. Respondenti uváděli různé obavy, které u nich vyvstávaly v době před přijetím dítěte. Obavy z možných konfliktů s rodiči uvedlo 6 respondentů, 4 respondenti ovlivňování výchovy dětí, 3 respondenti se obávali oživení špatných vzpomínek u dětí, 1 respondent vyjadřuje obavu ze zásahu cizích lidí do jeho rodiny a 1 respondent z toho, že matka bude chtít dítě zpět. Zde vyvstává otázka, zde je dobře pochopen smysl pěstounské péče, která by ve své podstatě měla být pouze přechodným institutem k tomu, aby se děti mohly vrátit zpět ke své biologické rodině, pokud si rodiče vytvoří takové podmínky, aby toto bylo možné realizovat.

V následující otázce, zda se v současné době obáváte kontaktu dítěte s biologickou rodinou, se již promítají zkušenosti z realizovaných kontaktů a 9 respondentů (22,0%) odpovídá kladně a 32 respondentů (78,0%) záporně. Oproti předešlé otázce o 6 respondentů méně, kteří obavu vyjadřují. 3 respondenti se obávají narušení vztahu dítěte k nim, 2 uvádějí možné komplikace ve výchově, 2 odpovídající se obávají zklamání dětí biologickými rodiči, 1 respondent uvádí obavu z nepříznivého působení na dítě a 1 skutečnost, že dítě je po kontaktu rozrušené. Pěstouni jsou obeznámeni s tím, že pěstounská péče předpokládá styk dítěte s biologickými rodiči, popřípadě širší rodinou. Je otázkou, jak jsou připraveni vyrovnat se s biologickými rodiči, kteří mohou výchovu narušovat. Pokud tato situace nastane, je třeba nalézt vhodné řešení spočívající v multidisciplinární spolupráci odborníků, navázat spolupráci s pěstouny i s rodiči dítěte a řešit situaci ku prospěchu všech, ale především v zájmu dětí. (10)

V další otázce respondenti uvedli, jaká forma kontaktu s rodiči je pro ně nejpříjemnější. Odpovědi volili mezi formou písemnou, telefonickou, osobní a jinou a mohli označit libovolné množství kombinací. 17 respondentů (36,9%)

dává přednost písemné formě kontaktu, 13 (28,2%) osobní a 10 telefonické (21,7%). Jiná forma kontaktu byla uvedena v 6 případech (13,0%). Celkem 5 respondentů uvedlo, že nepreferuje žádný kontakt a 1 respondent nedovede posoudit. Z výsledků vyplývá, že pěstouni mají obavu z osobního kontaktu a dávají přednost formám, kde nedochází k osobnímu styku dítěte a rodiče.

Na otázku č. 8, zda pocítili potřebu pomoci v kontaktu dětí s biologickou rodinou odpovídá 12 respondentů (29,3%) kladně. Všech 12 respondentů se obrátilo se žádostí o pomoc na sociální pracovníky a zároveň se 3 obrátili na psychologa Krajského úřadu Jihočeského kraje, oddělení náhradní rodinné péče, 2 na soud, 2 respondenti požádali o pomoc jiné pěstouny a 1 uvedl jinou možnost, tou byla teta z Klokánku. Všichni odpovídající se obraceli se žádostí o pomoc na sociální pracovníky. Toto se jeví jako přirozené, neboť sociální pracovník je v častém kontaktu s pěstounskou rodinou, a to dle zákona o sociálně právní ochraně dětí, kdy sleduje vývoj dětí, které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby, než rodiče a minimálně jednou za 6 měsíců navštěvuje rodinu dítěte a je tedy dobře obeznámen s problematikou rodiny. (19)

Otázka č. 9, zda pěstouni umožňují kontakt dítěte s biologickou rodinou, byla filtrační otázkou a ve vyplňování pokračovali jen ti respondenti, kteří odpověděli kladně. Celkem 23 respondentů (56,1%), kteří mají v péči 58 dětí (66,0%) uvedlo, že kontakt umožňují a tito respondenti také pokračovali v dalším vyplňování dotazníku. Nezáměr biologické rodiny označilo 17 pěstounů a 1 pěstoun uvedl, že kontakt neumožňuje. V uvedeném výsledku je tímto potvrzena hypotéza č. 1 - většina pěstounů chce umožňovat kontakt dětí s biologickou rodinou. V těchto případech by se dalo říci, že si pěstouni uvědomují, že rodičovskou péči nahrazují, avšak nenahrazují samotné rodiče. Domnívám se, že způsob, jakým se dítě vyrovná v rodině pěstounů se svou minulostí a jak ji přijme, má zásadní význam v pozdějším životě dítěte. Jak uvádí prof. Matějček, dítě má o sobě znát pravdu a vědět více, než ostatní a tím nebude zaskočeno nečekaným sdělením o své historii a původu. (7)

Na otázku je dítě svěřené do Vaší péče sirotkem odpovídali již pouze respondenti, kteří v předešlé otázce uvedli kladnou odpověď. Z výsledků vyplynulo, že 54 dětí (93,1%) má oba rodiče. Nabízí se řada otázek, jaké důvody vedly k umístění dítěte mimo rodinu, co by bylo potřeba změnit tak, aby se dítě mohlo vrátit zpět do svého přirozeného rodinného prostředí ale i to, zda by rovněž děti projevíly přání vrátit se zpět k rodičům.

V otázce č. 11 s kým je dítě v kontaktu z jeho biologické rodiny respondenti uvedli, že 43 dětí (48,8%) je v kontaktu s rodiči či s ostatními příbuznými, z toho pouze s jedním členem rodiny 29 dětí (67,4%) a 14 dětí (32,6%) s více příbuznými najednou. Hypotéza 2 většina dětí svěřených do pěstounské péče je v kontaktu se svou biologickou rodinou se v tomto případě nepotvrdila. Z celkového počtu 88 dětí svěřených do pěstounské péče je v kontaktu s biologickou rodinou 43 dětí. Z dětí, které mají kontakt jen s jedním členem rodiny je nejvíce dětí v kontaktu s matkou (41,4%) a nejméně v kontaktu s otcem.(3,4%) Pokud vezmeme v úvahu, že oba rodiče mají zachování rodičovskou zodpovědnost, jeví se, že matky dětí projevují snahu o kontakt se svým dítětem ve větší míře než otcové.

Špatnou zkušenost z tohoto kontaktu uvádí v následující otázce z počtu 23 respondentů 10 (43,4%) a 13 respondentů (56,6%) toto nepotvrzuje. Z tohoto pohledu se zdá nezbytná příprava budoucích pěstounů především v otázce styku dětí s biologickou rodinou. Je nutné, aby pěstouni s dítětem dokázali přijmout i rodinu dítěte a dokázali udržovat a posilovat tyto kontakty. Tím dítěti dokáží pomoci zpracovat skutečnost, že jeho rodiče se třeba v minulosti nechovali k dítěti vždy dobře. Rodiče nemusí při návštěvách dítěte být vždy schopni a ochotni s pěstouny rozumně spolupracovat, svým působením na dítě mohou významně narušovat kvalitní realizaci pěstounské péče, projevovat agresivitu vůči pěstounům, či se chovat jiným nevhodným způsobem. Tomuto předpokladu je třeba přizpůsobit výběr vhodných pěstounů a na tato rizika budoucí pěstouny po jejich případném výběru poradním sborem vždy upozornit (13)

K otázce, jaké formy kontaktu děti upřednostňují byla uvedena 11 respondenty (47,8%) na prvním místě forma osobního kontaktu, 8 respondentů (34,8%) uvádí telefonickou a 4 respondenti (17,4%) písemnou formu.

Po jak dlouhé době od svěření dětí do pěstounské péče byl navázán první kontakt ze strany rodičů respondenti uvedli, že počtu z 43 dětí byl navázán první kontakt s rodiči u 21 dětí. Z toho u 14 dětí (66,6%) došlo k navázání kontaktu do jednoho roku u 6 dětí (28,6%) v období 1-2 roky a u 1 dítěte (4,6%) po uplynutí 3 let od svěření do pěstounské péče. Z výše uvedeného je zřejmé, že kontakt s rodiči byl navázán skoro u poloviny dětí. Biologický rodič je účastníkem správního řízení při svěření dítěte do péče budoucích pěstounů a rovněž účastníkem soudního řízení. Všichni účastníci tedy znají své adresy a ve většině případů se setkají osobně. Na rozdíl od osvojení může v pěstounské péči dojít v některých případech ke kontaktu i s odstupem několika let, proto je důležité, aby dítě znalo pravdu o svých rodičích i o tom, že se jedná o formu pěstounské péče, do které bylo svěřeno. Toto je prioritní hlavně u dětí, které se dostávají do pěstounské rodiny ve věku do 3 let. (4)

Na otázku první kontakt byl ze strany biologických rodičů navázán kým odpověděli respondenti, že u 13 dětí (61,9%) navázala jako první kontakt matka, u 6 dětí (28,5%) otec a u 2 dětí (9,6%) se kontaktovali oba rodiče.

Pokud byla jakákoli forma kontaktu navázána je v něm pokračováno a kým uvedli respondenti, že u 21 dětí, kde byl kontakt rodiči navázán v něm 19 dětí (90,4%) pokračuje a z toho s matkou u 13 dětí (68,4%), s otcem 5 dětí (26,3%) a s oběma rodiči 1 dítě (5,3%).

Zda došlo v průběhu pěstounské péče u některého z dětí k tomu, že byl navázaný kontakt přerušen odpovědělo z 23 respondentů 8 kladně (34,7%) a zároveň uvedli důvody, které k přerušení vedly. Matka je mimo bydliště uvedli 3 respondenti, dítě nemělo zájem o styk 1 respondent, dítě nemělo zájem o styk s matkou pro její opakované lhaní 1 odpověď, důvody přerušení styku neznají 3 respondenti a 1 respondent uvedl jako důvod výkon trestu odnětí svobody. Na základě výsledků bylo zjištěno, že kontakt dětí s rodiči může mít různý vývoj.

V některých případech pokračuje po celou dobu trvání pěstounské péče, jinde dojde k přerušení buď důvodnému, nebo nejsou pěstounům okolnosti přerušení známy. Do budoucna by v náhradní rodinné péči, tedy i v pěstounské péči měla nastat změna, a to v případě, pokud bude přijata novela občanského zákoníku. Je zde stanovena povinnost pěstouna udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými. Pěstoun má povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, ledaže soud stanoví jinak. (11)

Na otázku č. 18, došlo v průběhu pěstounské péče k tomu, že by některý z rodičů zemřel, či byla pozastavena rodičovská zodpovědnost či došlo ke zbavení rodičovské zodpovědnosti a navázaný kontakt s dítětem byl tedy ukončen z 23 respondentů uvedli 4 kladnou odpověď. Z toho 1 respondent (25,0%) uvádí jako důvod smrt matky, 3 respondenti (75,0%) uvedli, že rodiče 9 dětí byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti a jedna matka se i přes toto stýká pravidelně.

Po jak dlouhé době byl ze strany širší rodiny navázán kontakt s dítětem, kým a v jaké formě odpověděli respondenti, že u 19 dětí (86,4%) byl navázán kontakt do 1 roku, u 3 dětí (13,5%) v období 1-2 let a po 3 letech nebyl se žádným dítětem kontakt navázán.

Dlouhodobější reakce dětí na kontakt s rodiči nebo širší rodinou je z pohledu 23 pěstounů kladně hodnocena u 14 respondentů (60,9%), negativně u 6 respondentů (26,1%) a lhostejnou reakci uvádí 3 respondenti (13,0%). Více jak polovina pěstounů hodnotí kladně reakce dětí na kontakt s rodiči a je tomu tak dobře. Spolupráce mezi pěstouny a biologickými rodiči není určitě jednoduchá ani z jedné ze zúčastněných stran ale je nutná, aby byla smysluplná a měla by hlavně pomoci dítěti pochopit, vyrovnat se a zvládnout situaci, ve které se ocitlo.

6. Závěr

Prvním cílem práce bylo zjistit postoj pěstounů Jihočeského kraje k realizaci styku dětí v pěstounské péči s biologickou rodinou. Druhým cílem bylo zmapovat kontakt dětí svěřených do pěstounské péče s biologickou rodinou. Výzkumný soubor tvořili pěstouni Jihočeského kraje, kteří nebyli k dětem svěřeným do pěstounské péče v příbuzenském vztahu. Z celkového počtu 65 oslovených pěstounských rodin se výzkumu zúčastnilo 41 respondentů, kteří mají v péči 88 dětí. Návratnost dotazníků byla tedy 63.0%.

Stanovená hypotéza č. 1 (*Většina pěstounů chce umožňovat kontakt dětí s biologickou rodinou*) byla potvrzena.

Stanovená hypotéza č. 2 (*Většina dětí svěřených do pěstounské péče je v kontaktu se svou biologickou rodinou*) potvrzena nebyla.

Téma týkající se biologické rodiny dítěte není u pěstounů na první pohled patrné. Je spíše skrývané, ale při hlubším pátrání se ukazuje, že je to téma aktuální a některým pěstounům přináší velké starosti. Ze své praxe sociální pracovnice oddělení sociálně právní ochrany dětí vím, že zájemci o pěstounskou péči většinou přicházejí se svou žádostí o svěřením dětí do pěstounské péče s tím, že chtějí pomoci dětem, které jsou opuštěné v dětských domovech a nemají rodiče. V prvním momentě tedy záleží na práci sociálního pracovníka vysvětlit žadatelům to, že děti rodiče zpravidla mají, avšak ti se z různých důvodů neumějí, nechtějí nebo nemohou o děti postarat. Dalším, pro mnohé žadatele o pěstounskou péči zarážejícím momentem je sdělení sociálního pracovníka, že pokud by si rodiče vytvořili do budoucna stabilní podmínky a měli zájem o to, aby jim bylo dítě vráceno zpět do výchovy, toto řešení sama podstata pěstounské péče umožňuje. V tomto směru je tedy nutné dále vést pěstouny tak, aby byli srozuměni s tím, že rodina dítěte existuje. Zde je otevřený prostor pro práci s pěstouny jak na Krajském úřadu Jihočeského kraje, pracovišti pro náhradní rodinou péči, tak při přípravě žadatelů před přijetím dítěte do rodiny a následovně i sociálního

pracovníka obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který je průvodcem rodiny po celou dobu trvání pěstounské péče.

Jak vyplynulo z výsledků stanovené H1, většina pěstounů se snaží zachovat kontakt dětí se svou biologickou rodinou a to i přes určité obavy, které pěstouni zažívají a které byly zmíněny ve výsledcích bakalářské práce. Pravdu o své biologické rodině by dítě jistě znát mělo, pěstouni by neměli nic tajit a zastírat a sdělovat dítěti vše přijatelným způsobem s ohledem na jeho věk a rozumovou vyspělost.

Výsledky stanovené H2 většina dětí svěřených do pěstounské péče je v kontaktu se svou biologickou rodinou se nepotvrdily. Výsledky dotazníkového šetření se odklonily od stanovené hypotézy. Z celkového počtu 88 dětí svěřených do pěstounské péče je v kontaktu s biologickou rodinou 43 dětí. Z dětí, které mají kontakt jen s jedním členem rodiny, je nejvíce dětí v kontaktu s matkou a nejméně v kontaktu s otcem.

Způsob, jak se bude dítě v pěstounské péči vyrovnávat se svou minulostí, rodinnou historií ale i současností, je hlavním činitelem, který má vliv na vývoj dítěte, na jeho dospívání a pozdější dospělost. Pěstouni stojí před nelehkým úkolem, neboť individuální situace a rodinná historie je u každého dítěte jiná. Složitější bude v každém případě tam, kde se rodiče vůči dítěti chovali špatně, jiná je situace v případě, že rodiče nemají podmínky pro výchovu dítěte, jsou opakovaně ve výkonu trestu. Možných variant na straně rodičů je nepřeberné množství, ale fakt že dítě svou biologickou rodinu má, popřít nelze. Pěstouni jsou vedeni k tomu, aby se nevžívali do role vlastních rodičů dětí a to jim dává větší možnosti přijímat dítě takové jaké je.

Situace dětí svěřených do pěstounské péče se promítá i v připravované novele občanského zákoníku, kde je kladen důraz na zachování přirozených vazeb mezi rodičem a dítětem. Je otázkou, zda a jak bude stanovená povinnost na umožnění styku biologických rodičů a na právo rodičů na informace o dítěti realizována v praxi. Práce nebo spíše poslání pěstouna je velmi náročné, je od něho vyžadována odbornost, lidskost a schopnost přijmout dítě takové, jaké ve

skutečnosti je, a to vše s vědomím, že mám dítě jen na určitý čas. Má práce zahrnuje jen určitou část pěstounů, určitě by bylo zajímavé v tomto tématu pokračovat širěji a hlouběji s větším souborem respondentů

7. Seznam použitých zdrojů

1. BUBLEOVÁ, V. et. al. *Průvodce náhradní rodinnou péčí: projekt náhradní rodinné péče*. 15 s. ISBN neuvedeno.
2. BUBLEOVÁ, V.et.al. *Pěstouni mají právo na služby: Praktický průvodce pro náhradní rodinnou péči: Projekt Pěstouni mají právo na služby*. 2007. Praha. Občanské sdružení Rozum a cit. 241 s. ISBN neuvedeno.
3. GABRIEL, Z., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.
4. KOVAŘÍK, J. et. al. *Náhradní rodinná péče v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 167 s. ISBN 80-7178-957-7.
5. LUKEŠOVÁ, J. Děti v náhradní rodinné péči a instituce. In *Sborník přednášek z 6. konference o náhradní rodinnou péči, Olomouc, 2. – 4. června 1999*. Praha: JAN, 1999. s. 52-55. ISBN 80-85529-66-1.
6. MATĚJČEK, Zd. et. al. *Náhradní rodinná péče*. 1. vyd. Praha: Portál,1999, 183 s. ISBN 80-7178-304-8.
7. MATĚJČEK, Zd. et. al. *Osvojení a pěstounská péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 155 s. ISBN 80-7178-637-3.
8. MATĚJČEK, Zd. *Rodiče a děti*. 1 vyd. Praha: Avicenum,1986, ISBN neuvedeno.
9. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 1993. 124 s. ISBN 80-901424-7-8.
10. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Národní zpráva o rodině*. 224. s. ISBN neuvedeno.
11. ŠTĚRBOVÁ, D., KALÁBOVÁ. Teoreticko - praktická východiska v procesu zprostředkování náhradní rodinné péče s využitím modelu POSIS. In *Sborník ze VIII. celostátního semináře Aktuální otázky náhradní rodinné péče, Brno, říjen. 2008*. Brno: TRIADA – poradenské centrum o. s., 2004. s. 36-52. ISBN 978-80-254-3353-9.

12. SCHNEIBERGR, Fr. Je třeba měnit systém náhradní rodinné péče? *In Sborník ze IV. Celostátního semináře NRP, Brno, 4-5.10.2004, pořádaného Poradenským centrem Trialog*. Brno: Trialog, 2004,s. 51-53.ISBN neuvedeno.
13. SOBOTKOVÁ, I. Pěstounské rodiny: jejich fungování a odolnost. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2003. 144 s. ISBN 80-86552-62-4.
14. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha : Portál. 2001. 176 s. ISBN 80-7178-59-8.
15. ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-318-5.
16. Úmluva o právech dítěte, č. 104/1991 Sb., v platném znění.
17. VELEMÍNSKÝ, M. *Rukověť pro poskytovatele a zadavatele sociálních služeb v oblasti problematiky dětí a mládeže*.1.vyd. JČU Č.Budějovice, Zdravotně sociální fakulta ISBN 978-80-7394-064-5.
18. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění.
19. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí, v platném znění.
20. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění.
21. *Zprostředkování náhradní rodinné péče*. [online]. 2005 [2008-04-12]. Dostupné z:
<[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=371&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=371&par[lang]=CS)>.

8. Klíčová slova

Náhradní rodinná péče

Pěstounská péče

Biologická rodina

Identita

9. Přílohy

Příloha č. 1 - Dotazník pro pěstouny

Příloha č. 2 – Seznam obecních úřadů obcí s rozšířenou působností zabývajících se agendou NRP v Jihočeském kraji

Příloha č. 1 - Dotazník pro pěstouny

Vážení pěstouni,

dovoluji si Vás oslovit s prosbou o vyplnění dotazníku. Jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity a zároveň pracovnící MěÚ – OSPOD. Bakalářskou práci jsem si zvolila na téma: *Kontakt biologické rodiny s dětmi svěřenými do pěstounské péče*. Dotazník jsem se snažila vytvořit co nejjednodušeji, neboť dobře vím, že Vaše práce nebo spíše poslání je časově náročné. Snažila jsem se vystihnout vše podstatné v této problematice, pokud bych v této oblasti něco opomněla, v závěru dotazníku je možnost pro Vaše vyjádření či připomínky. Dotazník je anonymní.

Pokyny k vyplnění dotazníku: Otázky v dotazníku se týkají všech dětí do 18 let, které máte svěřené do pěstounské péče. Pokud je dítě ve společné pěstounské péči manželů, postačí, když dotazník vyplní pouze jeden z pěstounů. Vhodné odpovědi zakroužkujte. Pro zachování vaší anonymity vložte dotazník po jeho vyplnění do přiložené obálky a předejte sociální pracovníci.

Předem Vám moc děkuji za vyplnění dotazníku.

Eva Dytrichová

1. Kolik máte dětí v pěstounské péči do 18 roku věku ?

2. Jakého věku jsou nyní dítě/děti? Pro přehled uveďte děti v pořadí, v jakém k Vám přišli do rodiny.

1. d 3. d..... 5. d.....
2. d 4. d..... 6. d.....

3. Jaký byl věk dítěte/děti při příchodu do Vaší rodiny ?

1. d 3. d..... 5. d.....
2. d 4. d..... 6. d.....

4. Udržovalo dítě/děti před příchodem do Vaší rodiny kontakt s biologickými rodiči či širší rodinou při jeho umístění v ústavním zařízení či v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc? (např. Klokánek apod.)

a) ano Pokud ano, prosím uveďte s kým 1.d..... 3.d..... 5. d.....
2.d..... 4.d..... 6. d.....

b) ne
c) nevím

5. Než jste přijal dítě do PP, obával jste se jeho kontaktu s biologickou rodinou?

a) ano b) ne

Pokud ano, napište prosím důvod Vaší obavy.....

.....

6. V současné době se obáváte kontaktu dítěte s jeho biologickou rodinou?

a) ano b) ne

Pokud ano, napište prosím důvod Vaší obavy.....

.....

7. Pro Vás osobně je jaká forma kontaktu s rodiči či širší rodinou nejpříjemnější ?

a) písemná b) telefonická c) osobní

8. Pocítíte potřebu jakékoli pomoci v otázce kontaktu dětí s biolog.rodinou?

a) ano b) ne

Pokud jste odpověděli ano, na koho jste se obrátili?

a) na sociální pracovníky d) jiné pěstouny

- b) na soud
- c) kamarády, známé

- e) na psychologa NRP Kraj.úřadu
- f) jiné.....

9. Umožňujete kontakt dítěte s biologickou rodinou?

- a) ano
- b) ne
- c) biolog.rodina nemá zájem o žádnou formu kontaktu /písemnou, osobní či telefonickou/

Pokud jste zaškrtnli odpověď za a), pokračujte prosím ve vyplňování

Pokud jste zaškrtnli odpověď b), c), dotazník již dále nevyplňujte, případně pokud máte zájem, uveďte cokoli v prostoru pro připomínky a názory na konci dotazníku . Děkuji

10. Je dítě/děti svěřené do Vaší péče sirotkem?

1. d.	a) ano, zemřela mu matka	c) ne
	b) ano, zemřel mu otec	d) nevím
2. d.	a) ano, zemřela mu matka	c) ne
	b) ano, zemřel mu otec	d) nevím
3. d.	a) ano, zemřela mu matka	c) ne
	b) ano, zemřel mu otec	d) nevím
4. d.	a) ano, zemřela mu matka	c) ne
	b) ano, zemřel mu otec	d) nevím
5. d.	a) ano, zemřela mu matka	c) ne
	b) ano, zemřel mu otec	d) nevím
6. d.	a) ano, zemřela mu matka	c) ne
	b) ano, zemřel mu otec	d) nevím

11. S kým je dítě v kontaktu z jeho biologické rodiny (pokud máte v PP více dětí a jsou v kontaktu s více příbuznými, přiřadte ke každému dítěti libovolný počet písmen př.: 1. dítě - a,b,c...)

- a) matka
- b) otec
- c) babička ze strany matky
- d) babička ze strany otce
- e) dědeček ze strany matky
- f) dědeček ze strany otce
- e) sourozenec (i polorodý)
- f) teta
- g) strýc

1. d.....	4.d.....
2. d.....	5.d.....
3. d.....	6.d.....

12. Máte nějakou špatnou zkušenost z tohoto kontaktu?

- a) ano
- b) ne

Pokud ano, uveďte jakou:.....
.....
.....

13. Dle Vašeho osobního názoru děti upřednostňují formu kontaktu:

- a) osobní
- b) písemnou
- c) telefonickou

14. Po jak dlouhé době od svěřeni dětí do pěstounské péče byl navázán první kontakt ze strany rodičů? /např.1. dítě - b)... kontakt otce, a)...kontakt matky/

- a) 1-12 měsíců
- b) 1-2 roky
- c) 3 roky a více

1. d.....
2. d.....
3. d.....
4. d.....

5. d.....
6. d.....

15. První kontakt byl ze strany biologických rodičů navázán kým ?:

a)osobní (matkou n. otcem) b)telefonické (matkou n. otcem) c)písemné(matkou n. otcem)

1. d.....
2. d.....
3. d.....
4. d.....
5. d.....
6. d.....

16 . Pokud byla jakákoli forma styku navázána, je v něm pokračováno a kým? (matkou, otcem, oba rodiče)

1. d a) ano..... b) není pokračováno
2. d a) ano..... b) není pokračováno
3. d a) ano..... b) není pokračováno
4. d a) ano..... b) není pokračováno
5. d a) ano..... b) není pokračováno
6. d a) ano..... b) není pokračováno

17. Došlo v průběhu pěstounské péče u některého z dětí k tomu, že byl navázaný kontakt s rodiči přerušeno? Pokud ano, odpovězte z jakého důvodu.

.....
.....
.....

18. Došlo v průběhu pěstounské péče k tomu, že by některý z rodičů zemřel, či byla pozastavena rodičovská zodpovědnost či byl zbaven rodičovské zodpovědnosti a navázaný kontakt s dítětem byl tedy ukončen? Prosím rozepište u kolika dětí a z jakého důvodu.

.....
.....
.....

19. Po jak dlouhé době byl ze strany širší rodiny navázán kontakt s dítětem a kým a v jaké formě? (písemné, telefonické, osobní)

a) 1-12 měsíců b) 1-2 roky c)3 roky a více

1. d.....
2. d.....
3. d.....
4. d.....
5. d.....
6. d.....

20. Dlouhodobější reakci dětí na kontakt s rodiči nebo širší rodinou hodnotíte jako: (do odpovědi napište např.: pozitivní, negativní, lhostejnou.

1. d.....
2. d.....
3. d.....
4. d.....
5. d.....
6. d.....

Prostor pro vyjádření či připomínky:

Příloha č. 2 – Seznam obecních úřadů obcí s rozšířenou působností zabývajících se agendou NRP v Jihočeském kraji

- Městský úřad Blatná
- Magistrát České Budějovice
- Městský úřad Český Krumlov
- Městský úřad Dačice
- Městský úřad Jindřichův Hradec
- Městský úřad Kaplice
- Městský úřad Milevsko
- Městský úřad Písek
- Městský úřad Prachatice
- Městský úřad Soběslav
- Městský úřad Strakonice
- Městský úřad Tábor
- Městský úřad Trhové Sviny
- Městský úřad Třeboň
- Městský úřad Týn nad Vltavou
- Městský úřad Vimperk
- Městský úřad Vodňany